

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2013

Jitka Hošková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

Činnost českých ženských spolků v Plzni
do roku 1948
Jitka Hošková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

Diplomová práce

Činnost českých ženských spolků v Plzni

do roku 1948

Jitka Hošková

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Stočes, Ph.D.

Katedra německého jazyka

Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

OBSAH

Úvod.....	6
1. Počátky ženské spolkové činnosti v Plzni ve druhé polovině 19. století	8
1.1 „Včela“, spolek paní a dívek v Plzni	8
1.2 Český klub dam plzeňských	10
1.3 Česká jednota paní a dívek v Plzni	10
2. katolické ženské spolky.....	13
2.1 Svatojosefská jednota paní a dívek	13
2.2 Jitřenka, křesťansko sociální spolek žen a dívek v Plzni	14
2.3 Dámský spolek „Ludmila“ v Plzni	17
2.3.1 Vznik spolku a jeho cíle.....	17
2.3.2 Členství ve spolku, jeho organizační struktura a fungování	18
2.3.3 Dobročinné aktivity	22
2.3.4 Činnost nábožensko - kulturní.....	24
2.3.5 Aktivity zaměřené na děti a mládež	25
2.3.6 Přednášková a odborně vzdělávací činnost.....	28
2.3.7 Ostatní aktivity.....	30
2.3.8 Zánik spolku	31
2.4 Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni	31

3. Pokrokové ženské spolky	34
3.1 Klub ženské národní rady v Plzni	34
4. Závěr	37
5. Seznam použité literatury a pramenů	38
6. Seznam příloh.....	41
7. Přílohy.....	43
8. Summary.....	59

ÚVOD

Téma ženských spolků v Plzni do roku 1948 jsem si zvolila, protože již ve své bakalářské práci jsem se věnovala spolku Česká jednota paní a dívek.¹ Problematika ženských spolků dosud nebyla podrobněji zpracována, kromě práce Lucie Skalové², která ale u několika spolků vůbec nevyužívá dochovaný pramenný materiál, zejména protokoly ze schůzí daných spolků.

Práci jsem rozdělila na tři kapitoly. V první kapitole se věnuji prvním pokusům o založení ženských spolků v Plzni ve druhé polovině 19. století. Jsou zde zahrnuty spolky Včela, Český klub dam plzeňských a Česká jednota paní a dívek. Stěžejní část práce pak představují další dvě kapitoly, pro které jsem převzala dělení, které je použito v knize Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století³, kde autorka dělí spolky na katolické a liberální (pokrokové). V první kapitole věnované katolickým spolkům jsou zahrnuty spolky: Svatojosefská jednota paní a dívek, Jitřenka, Ludmila a Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni. Druhá kapitola je věnována pokrokovému Klubu ženské národní rady. Jako přílohy jsou k práci připojeny tabulky s přehledy obsazení funkcí ve výborech jednotlivých spolků, přehledy přednáškové činnosti a ukázky pozvánek na akce, které spolky pořádaly.

Ke zpracování práce jsem využila materiálů uložených v Archivu města Plzně, zejména dochovaných protokolů ze schůzí spolků Ludmila, Sociální studentské sdružení dívčí a Klub ženské národní rady. U spolků Jitřenka a Svatojosefská jednota paní a dívek se žádné archivní materiály nedochovaly, proto se cenným pramenem informací staly pozvánky a referáty o jejich činnosti, které byly uveřejňovány v týdeníku Český západ. Stejně tak Český

¹ HOŠKOVÁ, J. *Probouzet spící. Spolek Česká jednota paní a dívek v Plzni*. Bakalářská práce, Filozofická fakulta ZČU, Plzeň 2007 (rukopis).

² SKALOVÁ, L. *Ženské spolky a kluby v západočeském kraji*. Bakalářská práce, Filozofická fakulta ZČU, Plzeň 2012 (rukopis).

³ BUREŠOVÁ, J. *Proměny společenského postavení žen v první polovině 20. století*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0248-3.

západ posloužil k dohledání některých informací o spolcích Ludmila a Sociální studentském sdružení dívčí.

1 POČÁTKY ŽENSKÉ SPOLKOVÉ ČINNOSTI V PLZNI VE DRUHÉ POLOVINĚ 19. STOLETÍ

1.1 „Včela“, spolek paní a dívek v Plzni

Snaha o založení spolku Včela v roce 1866 byla pravděpodobně prvním pokusem o založení českého ženského spolku v Plzni. Šedesátá léta 19. století jsou v Plzni obecně spjata se vznikem různých českých spolků, např. Hlaholu a Měšťanské besedy v roce 1862 nebo Sokola a Řemeslnické besedy roku 1863.⁴ Ani ženy tedy pravděpodobně nechtěly zůstat pozadu. Inspirovat se plzeňské ženy mohly dříve vzniklými pražskými ženskými spolky jmenovitě Spolkem sv. Ludmily (1851) a Americkým klubem dam (1865).

Po návrhem stanov zamýšleného spolku Včela jsou podepsány ženy předních plzeňských činitelů: Anna Schieblová, Terezie Schwarzová, Rozálie Scherksová, Marie Neubarthová a Emilie Gerlachová. Účelem spolku mělo být vzdělávání a zábava.⁵ K naplnění tohoto cíle mělo sloužit provozování spolkové knihovny, odebírání časopisů a vytvoření různých učebních sbírek. Dále měly být pořádány vzdělávací přednášky, pěstován zpěv a jiná „*praktická cvičení*“⁶. Měly být vystavovány práce členů, které by vznikly při spolkové činnosti. Bylo zamýšleno konat koncerty, různé společenské zábavy a výlety.⁷

Podle stanov se členové spolku měli dělit na zakládající, činné, přispívající a čestné. Zakládajícím členem se mohl stát každý, kdo složil obnos 6 zlatých. Činní členové měli uloženo platit 30 krejcarů měsíčně a přispívající pak 4 zlaté ročně. Čestným členem se mohl stát člověk, který se nějak zasloužil o spolek nebo měl zásluhy v oblastech, ve kterých byl spolek

⁴ MARTINOVSKÝ, I. et al. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení po současnost*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-723-7. s. 124.

⁵ BĚLOHLÁVEK, M. *Archiv města Plzně: průvodce po fondech a sbírkách*. 1. vyd. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1987, s. 287.

⁶ Nabízel by se výklad, že šlo o tělocvik, ale pravděpodobněji byla myšlena spíše nějaká výtvarná činnost (jak by také napovídala další věta o předpokládaném vystavování prací členů). Cvičení žen v této době ještě rozhodně nebylo běžnou záležitostí.

⁷ Archiv města Plzně, fond Včela. Spolek paní a dívek v Plzni, návrh stanov spolku Včela, § 3., kart. 249, inv.č. 2.

rozhodnut působit. V čele spolku měl stát výbor složený z devíti členů: starostky, místostarostky, jednatelky nebo jednatele, knihovnice, učitelky či učitele zpěvu a dalších čtyř členek výboru. Ze znění stanov tedy vyplývá, že se předpokládalo, že členy spolku mohli být i muži. Nebylo by to překvapivé v případě zakládajících, čestných a přispívajících členů. Z popisu složení výboru ale vyplývá, že se počítalo i s možností případného obsazení některých funkcí ve spolku muži.⁸

Výboru byla dána práva přijímat zakládající, činné a přispívající členy a navrhopvat valné hromadě čestné členy. Veškerou svou činností měl podporovat zdárné fungování spolku a plnění jeho cílů. Zasedat měl nejméně jednou za měsíc. K platnému usnášení měla být zapotřebí přítomnost nejméně pěti členů. Funkční období výboru bylo stanoveno na jeden rok. Valná hromada spolku se měla konat pravidelně jednou do roka, mimořádná pak kdykoli by to výbor uznal za potřebné nebo by si její konání vyžádalo nejméně patnáct členů. Na valné hromadě měl být volen výbor a dvě revizorky účtů. Na návrh výboru by valná hromada schvalovala jmenování čestných členů spolku. Posuzovala by jednatelské a účetní zprávy a rozhodovala o návrzích předložených členy. Rozhodovala by také o změně stanov a trvání spolku. K jejímu platnému usnášení byl stanoven počet nejméně poloviny všech členů, kdy rozhodování by se poté dalo prostou většinou. V případě snahy o rozpuštění spolku by pro tento návrh musely hlasovat nejméně dvě třetiny členů. Spory členů vzniklé ze spolkových poměrů měl řešit výbor. Člen se mohl odvolat k valné hromadě, jejímuž rozhodnutí by se pak musel podrobit. V případě rozejití spolku bylo stanoveno, že jeho jmění po rozhodnutí valné hromady bude věnováno účelu, který by se shodoval se spolkovou činností.⁹

V dopise zaslaném místodržitelství uvedené dámy žádají o potvrzení stanov a vyslovují předpoklad, že žádosti bude vyhověno, protože pisatelky se při sestavování stanov řídily stanovami již existujícími, pravděpodobně tedy

⁸ Tamtéž, § 7.

⁹ Tamtéž, § 12-16.

mužských, spolků.¹⁰ Žádosti však poněkud překvapivě vyhověno nebylo. V zaslaném přípisu krajského úřadu v Plzni je řečeno, že vysoké c. k. místodržitelství nemůže spolek povolit jednak z důvodu spojení příliš různorodých zaměření (vzdělávání, zpěvu, tělocviku, vyučování ženským pracím, společenské zábavy i výletů), což je shledáno jako přičící se smyslu a ustanovení tehdy platného zákona o spolcích z roku 1852. Jako další důvod zamítnutí žádosti je uvedeno, že stávající nařízení nedovolují spolkům konat aktivity v oblasti spadající do školního vyučování a dle zákona o soukromém vyučování z roku 1850 lze jen jednotlivé osobě, ale ne soukromým spolkům a korporacím svěřit vyučování, kterého by byla účastna i mládež. A jelikož podle předložených stanov není mládež z aktivit spolku vyloučena, také z tohoto důvodu není možné spolek povolit.¹¹

1.2 Český klub dam plzeňských

První valná hromada tohoto spolku se konala 2. 1. 1870. Spolek měl osvětové a sociální cíle. Členkami byly pravděpodobně ženy z majetnějších vrstev. Zřejmě ale neexistoval dlouhou dobu, protože zprávy o něm brzy mizí.¹²

1.3 Česká jednota paní a dívek v Plzni

Myšlenka založení tohoto spolku se zrodila roku 1866 v okruhu žen, které byly členkami Spolku českých šachistů. Šlo o dámy Louisu Taschnerovou (manželku účetního spořitelny města Plzně), Klodyldu Vuršrovou (manželku úředníka spořitelny) a Mářu Schmrhovou (dceru po c. k.

¹⁰ Archiv města Plzně, fond Včela. Spolek paní a dívek v Plzni, žádost místodržitelství za stvrzení stanov spolku Včela ze dne 6.2.1866, kart. 249, inv.č. 1.

¹¹ Tamtéž, zamítavý přípis Krajského úřadu v Plzni ze dne 20.3.1866, č. inv. 4.

¹² MARTINOVSKÝ, I. et al. *Dějiny Plzně v datech*. s. 138.

berním). Spolek chtěl čelit „špatnému vlastenčení“, v Plzni tehdy sice existovali různé ženské kroužky, ale mluvilo se v nich napůl česky a napůl německy.¹³

Spolek se zasloužil o zavedení ženského tělocviku v Plzni. Tělocvičný odbor se při spolku ustavil ihned při jeho vzniku. Cvičení žen a dívek nebylo v té době většinou přijímáno jako vhodné a prospěšné. Cvičení vedl, navzdory jinak celkově odmítavému postoji Sokola, jeho náčelník Vratislav Port, od roku 1893 pak Anna Vosková. O obtížnosti prosazování myšlenky ženského tělocviku svědčí to, že ženský odbor Sokola byl v Plzni ustaven až roku 1895.¹⁴

Spolek vyvíjel mnoho dobročinných aktivit, k jejichž financování sloužily členské příspěvky a výtěžky z různých kulturních akcí (společenské večery, dětské maškarní plesy, mikulášské trhy aj.) a sbírek pořádaných „Jednotou“. Ve spolupráci se Spolkem pro podporování chudé školní mládeže provozovala dětskou útulnu „Jesle“ založenou roku 1902. Přijímány zde byly bezplatně na celodenní péči děti níže sociálně postavených rodičů. Pečovala o obdarování chudé školní mládeže oblečením. Poskytovala stipendia studujícím dívkám, později i chlapcům. V době první světové války zřídila spolu s Kruhem učitelek lazaret v počtu 380 lůžek, který se nacházel ve škole nad Hamburkem.¹⁵

Také vzdělávací činnost „Jednoty“ byla velmi široká. Pořádala přednášky s tematikou literární, historickou, vlasteneckou, dokonce i z oblasti přírodních věd a filosofie, dále věnované ženské problematice, výchově nebo ryze praktickým tématům péče o domácnost. Podílela se na zřízení dívčího lycea v Plzni, které vzniklo v roce 1907. Zřídila kuchařskou školu pro 30 žákyň, která fungovala od roku 1913 a tzv. „pracovnu“, kde se dívky učily šití a ručním pracím, založenou o rok později. Když v roce 1924 nastaly problémy

¹³ HOŠKOVÁ, J. *Probouzet spící. Spolek Česká jednota paní a dívek v Plzni*. Bakalářská práce, Filozofická fakulta ZČU, Plzeň 2007 (rukopis). s 25.

¹⁴ Tamtéž. s. 33.

¹⁵ Tamtéž. s. 34-38.

s místnostmi pro tyto aktivity, spolek začal uvažovat o koupi vlastního domu, což bylo realizováno v roce 1935, kdy byl zakoupen dům, který se nacházel ve Skřetově ulici číslo 29.¹⁶ „Jednota“ byla pravděpodobně nejdéle existujícím ženským spolkem v Plzni. Zanikla až roku 1949, kdy byla nucena se sloučit s Jednotou slovanských žen, odbočkou v Plzni, která se stala vlastníkem veškerého jmění spolku.¹⁷

¹⁶ Tamtéž. s. 40-44.

¹⁷ Tamtéž. s. 48.

2 KATOLICKÉ ŽENSKÉ SPOLKY

Prvními katolickými spolky, které v Plzni vznikly byly spolky Svatojosefská jednota paní a dívek (nebo také Jednota katolických paní a dívek) a Jitřenka obě pravděpodobně v r. 1905. Po první světové válce pak na jejich činnost navazuje spolek Ludmila. Zařazují k nim také Studentské sociální sdružení dívčí, které představuje spolkovou činnost katolických středoškolských dívek.

2.1 Svatojosefská jednota paní a dívek

Svatojosefská jednota paní a dívek byla pravděpodobně prvním katolickým ženským spolkem v Plzni. Podle prvních zápisů členek do seznamů v pamětní knize spolku¹⁸ lze předpokládat, že spolek vznikl roku 1905. V knize jsou zapsány pouze seznamy členů a neobsahuje žádné protokoly ze schůzí. Rekonstruovat činnost spolku bylo tedy možné pouze podle pozvánek a oznámení, které spolek uveřejňoval v časopisu Český západ. Spolek zanikl nejspíše roku 1911, kdy zápisy v seznamech členů končí a stejně tak v Českém západě se oznámení o aktivitách spolku po roce 1911 již neobjevují. Na základě seznamů v pamětní knize si lze udělat představu o členské základně spolku. V roce 1905 měl spolek 4 činné členky a do roku 1911 tento počet narostl na 56. Přispívajících členů je zapsáno 6 v roce 1906, do roku 1911 pak jejich počet narostl na 11.

Ze zpráv uveřejňovaných v Českém západě vyplývá, že spolek pořádal přednášky při svých členských schůzích i přednášky pro veřejnost. A zejména organizoval různé zábavní nebo společenské akce, kdy výtěžek ze vstupného byl následně využit na dobročinné účely. Např. v roce 1907 pořádal pěvecko-deklamatorní zábavu ve prospěch novostavby kostela sv. Jana Nepomuckého na Chodském náměstí.¹⁹ V roce 1908 se spolek spolupodílel s Jednotou

¹⁸ Pamětní kniha spolku obsahující seznamy členů se později stala zápisní knihou spolku Ludmila, proto je součástí jeho fondu. Archiv města Plzně, fond Ludmila, dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, seznam členek Jednoty paní a dívek, nestr., inv. č. 7784, sign. 11c68.

¹⁹ Český západ, roč. 2, č. 1, 1. 1. 1908, s. 6.

katolických jinochů a mužů na pořádání „Velké zahradní slavnosti“. Na ni mohli přijít rodiče se svými dětmi, které čekala celá řada zábavných atrakcí. Jmenovány jsou loutkové divadlo, tombola, kabaret, zvěřinec a provazolezci.²⁰ V roce 1909 členky secvičily vlastní divadelní představení, dramatickou legendu o sv. Julii, se kterým vystoupily ve velké dvoraně hotelu Waldek.²¹ Spolek každoročně pořádal tzv. vánoční nadílku pro děti chudých členek, např. v roce 1910 bylo 1. ledna při slavnosti s vánočním stromkem obdarováno 20 dětí koledou a 14 členek penězi.²²

2.2 Jitřenka, křesťansko sociální spolek žen a dívek v Plzni

Vznik spolku je možné také datovat do roku 1905.²³ Jitřenka se věnovala obdobným aktivitám jako „Jednota“ co se týče přednáškové činnosti²⁴ a kulturně charitativních aktivit. Navíc rozvinula činnost na poli výchovy mládeže, kterou lze považovat za stěžejní. Z osobností spjatých se spolkem lze jmenovat Marii Reneltovou, učitelku, která je uváděna jako předsedkyně spolku v r. 1920²⁵. V roce 1923, je uváděno že spolek vedl čtrnáctičlenný výbor.²⁶ Jako duchovní rádci spolku jsou jmenováni František Herzog zmiňovaný v roce 1909 a Bruno Bárta uvedený jako nově jmenovaný v dubnu roku 1920.²⁷

Spolek pořádal tzv. „besídky“ pro dívky ve věku 12 – 17 let. Každou neděli odpoledne byl pro dívky připraven poučný i zábavný program. Měly se

²⁰ *Český západ*, roč. 1, č. 26, 18. 6. 1908, s. 7.

²¹ Dnešní hotel Slovan. *Český západ*, roč. 2, č. 10, 18. 3. 1909, s. 5.

²² *Český západ*, roč. 3, č. 1, 5. 1. 1910, s. 4.

²³ V referátu o valné hromadě konané 26. 6. 1923 uveřejněném v *Českém západě* je zmiňováno, že spolek již 18 let organizuje své „besídky“ pro děti. Tedy v roce 1905 již musel existovat. *Český západ*, roč. 16, č. 26, 5. 7. 1923, s. 4.

²⁴ Přednášková činnost spolku viz příloha č. 1.

²⁵ *Český západ*, roč. 13, č. 42, 1. 6. 1920, s. 2.

²⁶ *Český západ*, roč. 16, č. 26, 5. 7. 1923, s. 4.

²⁷ *Český západ*, roč. 13, č. 27, 9. 4. 1920, s. 3.

věnovat „ušlechtilé zábavě, jako zpěvu, četbě, přednášení, hrám a jiným způsobem se užitečně a hlavně v duchu nábožensko-mravním zušlechťovati a tak se ku povolání budoucích katolicky smýšlejících a uvědomělých žen připravovati.“²⁸ Dívky si mohly půjčovat knihy ve spolkové knihovně. V roce 1908 je zmiňováno, že spolkové místnosti, kde se pořádaly i „besídky“ byly u Školských sester de Notre Dame v Otakarových sadech č. 1.²⁹ V roce 1920 se besídky přesunuly do prostor mateřské školy při dominikánském klášteře na Slovanech³⁰, kde ale prostory postupem času již nestačily a spolku bylo v roce 1922 dovoleno začít využívat ještě větší místnost v prvním patře kláštera.³¹

V roce 1922 je uváděno, že do „besídek“ bylo zapsáno 300 dětí. Tehdy již i chlapců, kterých bylo kolem 50. Díky získání nových prostor bylo pak možné děti rozdělit na menší z obecných škol větší z měšťanských a středních škol a program tak lépe přizpůsobit jejich věku. Je uváděno že pod vedením předsedkyně se o program dětí staralo devět mladších slečen, vždy tři jednou za tři neděle. Pisatelka si stěžuje na to jak je obtížné děti společně zaměstnat, protože co se líbí hochům, při tom se děvčata nudí a naopak. Navrhuje také, že by bylo zapotřebí aby se chlapců také ujal některý z kněží spolu několika staršími hochy, protože chlapci by prospěly vycházky, sport a jiné venkovní aktivity, což jim ony jako ženy poskytnout nemohou.³² V roce 1923 spolek zavedl ještě dorosteneckou besídku pro dívky starší 14 let, jako prostory k jejímu scházení propůjčil Bruno Bárta svou soukromou kancelář, konvent Dominikánů zapůjčil stoly a židle a podařilo se sehnat i harmonium.³³

Snahou členek byla samozřejmě výchova dětí v katolickém duchu. Ve svých výzvách v Českém západě vždy apelují na rodiče, aby děti do besídek

²⁸ Český západ, roč. 4, č. 4, 26. 1. 1911, s. 7.

²⁹ Český západ, roč. 1, č. 9. 27. 2. 1908, s. 6.

³⁰ Český západ, roč. 13, č. 19, 12. 3. 1920, s. 3.

³¹ Z dětských besídek v Plzni – V. Český západ, roč. 15, č. 5, 2. 2. 1922, s. 3.

³² Tamtéž.

³³ Český západ, roč. 16, č. 10, 15. 3. 1923, s. 3.

posílali: *Nepromeškejme doby, kdy k nám děti samy s důvěrou jdou! (...) To, co ve škole nemůžete dětem říci, to jim povíte zde. To, co ve škole theoreticky vykládáte, zde v praxi můžete provádět. Zde jsou ty děti vaše, zde jsou jako členy jedné rodiny a tu rodinu můžete plně uspořádat dle zásad křesťanských.*³⁴ Co se děti naučily mohly před rodiči a členkami spolku prezentovat na „velkých besídkách“, což byly členské schůze spolku spojené s vystoupeními dětí a většinou také s poučnou přednáškou (např. O povinnostech křesťanské dívky, Blahoslavená Anežka jako vzor křesťanské dívky). O Vánocích pak taková besídka spojena i s nadílkou. V roce 1922 je uváděno, že spolek za tuto nadílku vydal 1150 Kč a obdarováno bylo 270 dětí. Každé dostalo malovanou krabičku naplněnou vánočními cukrovinkami, pytlík s koledou a tužku.³⁵

V roce 1923 spolek začal provozovat loutkové divadlo pro děti. První představení proběhlo 4. února a bylo beznadějně vyprodané. Hrála se slovenská pohádka *Sůl nad zlato*, další týden pak představení *Kašpárek a Nosobrádek*. Je zmiňováno, že čistý výnos, připadl dětem z besídek na zřízení zahrádek. Lze se tedy domnívat, že se tyto zahrádky mohly nalézat v areálu kláštera a další náplň besídek pak mohla tvořit i jakási „pracovní výchova“.³⁶ Poslední zmínka o spolkové činnosti je v Českém západě v roce 1925.

³⁴ Z dětských besídek v Plzni – V. *Český západ*, roč. 15, č. 5, 2. 2. 1922, s. 3.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ *Český západ*, roč. 16, č. 5, 8. 2. 1923, s. 3.

2.3 Dámský spolek „Ludmila“ v Plzni

„České ženy a dívky! Přihlašujte se za členky dámského spolku „Ludmila“. Organizujte se, abyste byly připraveny k velikým úkolům, k nimž vlast a církev vás volá.“³⁷

2.3.1 Vznik spolku a jeho cíle

Snahu o vznik spolku „Ludmila“ lze vysledovat již v roce 1914. V archivních pramenech se dochovaly stanovy datované 3. června 1914. Je k nim přiložen list, kde je rozepsáno, že o povolení spolku bylo zažádáno v červnu 1914. V červenci 1915 byl spolek povolen od místodržitelství, ale až v roce 1917 došla odpověď od hejtmanství s podotknutím, že spolková činnost může začít až po válce.³⁸ Ustavující valná hromada se tedy poté konala 1. prosince 1918. Funkci duchovního rádce spolku přijal plzeňský arciděkan Antonín Havelka³⁹. Předsedkyní se stala Augusta Rozsypalová⁴⁰, která si ve své úvodní řeči posteskla, že ženám byla organizační práce velmi stěžována (pravděpodobně narážela na zmíněné obtíže s povolením spolku ze strany úřadů), ale nyní, kdy budou ženám přiznána stejná práva jako mužům, že se bude pracovat mnohem lépe. Arciděkan Havelka vysvětlil přítomným podrobně obsah stanov spolku a apeloval na přítomné, aby se ve velkém počtu hlásily o

³⁷ Výzva ke katolickým ženám uveřejněná v časopise Český západ. *Český západ*, roč. 12, č. 8, 20. 12. 1918, s. 10.

³⁸ Archiv města Plzně, fond Národní výbor města Plzně, spolkové oddělení, Dámský spolek Ludmila v Plzni, stanovy dámského spolku Ludmila v Plzni ze dne 3.6.1914.

³⁹ **Antonín Havelka** (1881-1960) - byl římskokatolický kněz a dlouholetý arciděkan v Plzni (od roku 1919). Založil a řídil týdeník Český západ (od roku 1908). V roce 1936 vstoupil do hnutí Vlajka, jejímž členem zůstal i poté, co se za protektorátu přeměnila v organizaci kolaborující s Němci. Po druhé světové válce byl za tuto svou činnost uvězněn a krátce po propuštění zemřel.

⁴⁰ **Augusta Rozsypalová** (1857-1925) - byla v té době řídící učitelkou v Plzni. Je označována za vedoucí osobnost ženského katolického hnutí té doby v Čechách. V roce 1920 se stala poslankyní za Československou stranu lidovou. Byla jedinou zástupkyní katolických žen v Národním shromáždění v meziválečném období. Od roku 1921 vedla Svaz katolických ženských spolků. V roce 1925 byla zvolena senátorkou, ale mandát už nepřevzala, protože krátce po volbách zemřela. BUREŠOVÁ, J. *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0248-3, s. 231-234.

členství.⁴¹ Spolek Ludmila měl pravděpodobně navazovat na činnost zaniklé Svatojosefské jednoty paní a dívek. Je to patrné, jak již bylo řečeno, z převzetí původní pamětní knihy „Jednoty“, do které začaly být zaznamenávány zápisy ze schůzí Ludmily.

Cílem spolku mělo být vzdělávání žen a dívek v katolickém smyslu a snaha o mravní i hmotné povznesení členek. Prostředkem k plnění těchto cílů mělo být pořádání členských schůzí s přednáškami (náboženskými, hospodářskými a odbornými), pořádání nezávadných zušlechťujících zábav, členky se měly společně účastnit pobožností a náboženských průvodů. Dále si spolek vytkl za cíl organizování odborných kurzů (kuchařských, hospodyňských, účetnických apod.). Měl odebírat a rozšiřovat vhodné knihy, časopisy a brožury. Svým členkám poskytovat bezplatné služby a práce. V případě potřeby je také podporovat v nemoci, při úmrtí, svatbě, mateřství a různých mimořádných případech. Celkově měl spolek podporovat vše, co by bylo ku prospěchu katolických a charitativních aktivit.⁴²

2.3.2 Členství ve spolku, jeho organizační struktura a fungování

Členkou spolku se mohla stát každá katolička, která dosáhla 14 let věku, byla československé národnosti a byla ochotna se řídit náboženskými zásadami a stanovami spolku. Členky se dělily na přispívající (platily roční příspěvek 4 Kč), činné (musely být starší 18 let a platily měsíční příspěvek 20 haléřů), členky čekatelky byly dívky od 14 do 18 let, jež platily 10 haléřů měsíčně. Čestnou členkou spolku se mohla stát žena, která měla zvláštní

⁴¹ Archiv města Plzně, fond Ludmila dámský spolek čsl. strany lidové v Plzni, kniha zápisů schůzí, inv. č. 7784 sign. 11c68, protokol o ustavující valné hromadě dne 1.12.1918.

⁴² Archiv města Plzně, fond Národní výbor města Plzně, Spolkové oddělení, Dámský spolek Ludmila v Plzni, stanovы dámského spolku Ludmila v Plzni ze dne 23. 3.1919, oddíl 2. – Účel spolku a 3. Prostředky, karton 79, inv. č. 638, sign. 716.

zásluhy o spolek či o povznesení katolického nebo charitativního hnutí a české vlasti. Čestné členky volila valná hromada spolku.⁴³

Členkám bylo uloženo vést křesťanský život ve všech ohledech – v rodině, v práci i na veřejnosti. Měly se vyvarovat přílišné marnivosti v oblékání, nepočetných známostí, zábav, kde by nebyly dodržovány dobré mravy a všeho dalšího, co by mohlo poškozovat jak život spolkový, tak život jednotlivců a rodin. Prohřešování se proti katolickým zásadám ať už v rodině nebo na veřejnosti, mohlo vést k vyloučení ze spolku. S ostatními členkami spolku i jiných katolických spolků měly vycházet v pokoji a křesťanské lásce a vyvarovat se všeho, co by mohlo vést k nesvornosti. Měly také podporovat křesťanské obchody a podniky nakupováním domácích a jiných potřeb.⁴⁴

Správu spolku vykonával duchovní rádce, výbor a valná hromada.⁴⁵ Duchovním rádcem musel být katolický kněz, nejlépe světský. Spolek si jej volil při valné hromadě a potvrzován byl knížecí arcibiskupskou konsistoří. Byl přítomen výborovým schůzím spolku, valným hromadám a všem spolkovým aktivitám. Jeho rozhodnutí muselo být dbáno vždy, pokud šlo o náboženské otázky. V tomto směru měl právo „veta“ a to i při valné hromadě.⁴⁶

Výbor spolku měl povinnost spolek řídit podle zásad katolického náboženství stejně tak jako správných zásad společenských a národních. Vedl vrchní dozor nad správou spolkového jmění a nad spravedlivým rozdělováním podpor. Členkám měl udělovat potřebné pokyny týkající se náboženského i všeobecně společenského, hospodářského a rodinného života. Výbor byl odpovědný valné hromadě a měl povinnost se scházet nejméně jednou za

⁴³ Archiv města Plzně, fond Národní výbor města Plzně, spolkové oddělení, Dámský spolek Ludmila v Plzni, stanovy dámského spolku „Ludmila“ v Plzni ze dne 23.3.1919, oddíl 4. - Členové, kart. 79, inv. č. 638, sign. 716.

⁴⁴ Tamtéž, oddíl 5. – Povinnosti.

⁴⁵ Obsazení funkcí ve spolku za jednotlivé správní roky– viz příloha č. 2 - 7.

⁴⁶ Tamtéž, oddíl 9. Správa spolku a 10. Duchovní rádce.

měsíc. Jeho usnesení bylo platné, pokud byla přítomna nadpoloviční většina členů výboru a rozhodla o něm nadpoloviční většinou hlasů. Výbor spolku se skládal z duchovního rádce, předsedkyně, místopředsedkyně, jednatelky, pokladní, tří revizorek účtů a členek výboru. Při počtu členek spolku do jednoho sta bylo členek výboru pět. Při počtu nad sto členek měla být za každých dalších sto členek přibrána jedna nová členka výboru.⁴⁷

Dále výbor stanovoval ze členek spolku důvěrnice pro jednotlivé části města, popř. jednotlivé ulice nebo vesnice, které přináležely k oblasti působnosti spolku. Tyto důvěrnice měly právo být pozvány, aby se účastnily schůze výboru, kde měly poradní hlas. Pokud byla důvěrnice zároveň členkou výboru, měla hlasovací právo. Úkolem důvěrníc mělo být získávání nových členek, oznamování členek, kterým by bylo vhodné udělit podporu a podávání příslušných dobrozdání. Sbor důvěrníc se měl scházet ke své zvláštní schůzi, když se na tom usnesl výbor spolku nadpoloviční většinou hlasů, nejméně však jednou za čtvrt roku. Schůzi řídil duchovní rádce spolku. Při svém vystupování se důvěrnice musely řídit zásadami křesťanské lásky a spravedlnosti a být ve všech ohledech diskrétní. Porušení patřičné mlčenlivosti by mělo za následek zbavení všech práv a vyloučení ze spolku, které nemohla změnit ani valná hromada.⁴⁸

Všechna hlasování ve výboru i ve schůzích důvěrníc byla tajná (použití hlasovacích lístků), při rovnosti hlasů rozhodoval hlas předsedajícího. Také všechna jednání ve výborových schůzích a schůzích důvěrníc měla být věci naprosto důvěrnou. Jak členky výboru a důvěrnice, tak duchovní rádce byli vázáni mlčenlivostí a jakékoli její porušení mělo za následek vyloučení ze spolku i ztrátu práva na jakoukoli podporu.⁴⁹

⁴⁷ Tamtéž, oddíl 11. – Výbor.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

Valná hromada mohla být řádná a mimořádná. Obojí připravoval a svolával výbor spolku. Řádnou valnou hromadu bylo ve stanovách uloženo konat každý rok v měsíci lednu. Zápisy ze schůzí výboru spolku však ukazují, že se řádné valné hromady konaly v rozpětí měsíců březen až červen. Mimořádnou valnou hromadu mohl svolat výbor kdykoli podle potřeby, nebo když si to přála alespoň třetina všech členů spolku. Předmětem jednání valných hromad byly zprávy funkcionářů a posouzení jejich činnosti, volba nových funkcionářů a volné návrhy podávané písemně osm dní před konáním valné hromady. Valná hromada také volila čestné členy a členky spolku a jednala o odvolání vyloučených členek. K usnášení byla způsobilá, pokud byla přítomna nejméně jedna pětina všeho členstva. Nesešel-li by se v určenou hodinu dostatečný počet členů, konala by se valná hromada o hodinu později za každého počtu přítomných členů. Valná hromada mohla též rozhodovat o změně stanov, tu bylo nutno schválit nejméně dvoutřetinovou většinou členů a duchovní rádce zde měl právo „veta“. Hlasování o volbě nového výboru, duchovního rádce a změně stanov se provádělo tajně lístky, pokud si to přály všechny členky, bylo možné ho provést aklamací. O podřízených věcech se hlasovalo aklamací.⁵⁰

Spory, které by se vyskytly mezi členstvem, vzniklé ze vzájemného spolkového poměru, měl řešit smírčí soud. Skládal se z duchovního rádce, dvou členek jmenovaných výborem a čtyř členek dalších, kde každá strana sporu si ustanovila dvě tyto členky. Tento smírčí soud si ze svého středu volil předsedkyni a zapisovatelku. Jednání smírčího soudu muselo být naprosto nestranné a důvěrné. Hlasování se dělo lístky, při rovnosti hlasů rozhodovala předsedkyně po poradě s duchovním rádcem. Z usnesení smírčího soudu bylo možné odvolání k nejbližší valné hromadě, pokud nebyla záležitost zcela

⁵⁰ Tamtéž, oddíl 12. Valná hromada.

jasná. Při úplném zjištění všech okolností a spravedlivém rozhodnutí nebylo již možné žádné odvolání a to ani k světským soudům.⁵¹

Bylo stanoveno, že vzhledem ke společnému veřejnému vystupování s ostatními katolickými plzeňskými spolky, se spolek Ludmila stane členem spolkového svazu Sdružení katolických spolků plzeňských a do jeho domácího výboru bude vysílat čtyři členky. Spolek se měl snažit co nejvíce podporovat akce těchto sdružených plzeňských katolických spolků. Částí svých příjmů měl spolek přispívat na bytové, agitační, tiskové apod. aktivity katolického spolkového života, jak v Plzni, tak v okolí a celé Československé republice.⁵²

K rozejití spolku mělo dojít, pokud by počet členek klesl pod dvacet. Rozpuštěn mohl být rozhodnutím knížecí arcibiskupské konzistoře v Praze, pokud by se většina členek zpronevěřila křesťanským zásadám. Nebo pokud by se na rozejití usnesla valná hromada dvěma třetinami hlasů všech členů spolku. Jak v těchto případech naložit se jměním spolku, měl navrhnout výbor a konečné rozhodnutí mělo být na duchovním rádci spolku s tím, že bude přihlížet k místním potřebám katolických spolků a katolického tisku. Tiskovým orgánem spolku byl ve stanovách určen týdeník Český západ⁵³

2.3.3 Dobročinné aktivity

Spolek za svou existenci uspořádal nebo se spolupodílel na řadě dobročinných aktivit pořádaných ostatními plzeňskými katolickými spolky. Podílel se na pořádání několika dobročinných bazarů, které se konaly na plzeňském arciděkanství ve prospěch Chrámu sv. Bartoloměje. Při bazaru konaném v roce 1920 se členky staraly o chod stánků s občerstvením a prodej drobného zboží. Pravděpodobně se také podílely na organizování kulturního programu večerní slavnostní akademie, protože podrobný popis programu je

⁵¹ Tamtéž, oddíl 13. Smírčí soud.

⁵² Tamtéž, oddíl 15. Různé.

⁵³ Tamtéž, oddíl 14. Rozejití.

rozebírán ve zprávě z mimořádné schůze výboru spolku k této akci.⁵⁴ Spolek se také podílel na organizování bartolomějské zahradní slavnosti („bartolomějské pouti“), kterou každoročně v srpnu pořádaly katolické spolky.⁵⁵ Tyto společné akce většinou podporovaly zvelebení plzeňských kostelů nebo byly konány ve prospěch spolkového katolického domu.⁵⁶

Dobročinné akce, které spolek pořádal sám, měly většinou stejnou formu jako akce společné. Šlo o zahradní slavnosti, slavnostní akademie, koncerty, dětské besídky. Výnos ze vstupného a finančních darů, které se na akci vybraly, byl pak věnován na daný konkrétní účel (pokud byla akce určená pro podporu konkrétní věci) nebo byl ponechán pro účely spolkové dobročinnosti. V oznámeních o konání dané akce spolek obvykle žádal nejen o podporu finanční při návštěvě dané akce, ale také o podporu v naturáliích pro přípravu občerstvení. Výnos ze vstupného a finanční dary, které se na akci vybraly, byly pak věnovány na daný konkrétní účel (pokud byla akce určená pro podporu konkrétní věci) nebo byl ponechán pro účely spolkové dobročinnosti.

V roce 1919 Spolek učinil akci na podporu raněných vojáků z bojů na Slovensku. Noviny v té době přinášely zprávy o „*krutém týrání a krveprolévání českých vojáků, kteří spěchali chránit Slovensko proti maďarské sveřeposti*“.⁵⁷ A vyzývaly veřejnost, aby přispěla ke zmírnění bolesti těchto vojáků, kteří byli přiváženi do nemocnic v zemi. V červnu 1920 vyzval arciděkan Havelka plzeňské katolické spolky, zvláště „Ludmilu“, aby také ony mezi sebou učinily sbírky ve prospěch vojáků. Výzva byla uposlechnuta a byli činěny finanční i naturální sbírky. Skupina členek spolku převzala úkol přinášet vojákům

⁵⁴ Archiv města Plzně, Ludmila dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, kniha zápisů schůzí, sign. 11c68, zpráva o mimořádné schůzi dne 17.9.1920. Pozvánka na bazar uveřejněná v týdeníku Český západ – viz příloha č. 3.

⁵⁵ Pozvánka na Bartolomějskou pout' – viz příloha č. 4.

⁵⁶ Spolkový katolický dům se nacházel v Tylově ulici č. 33.

⁵⁷ Archiv města Plzně, fond Ludmila dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, kniha zápisů schůzí, sign. 11c68, zápis z 8. členské schůze dne 26.10.1919.

potravin (chléb, máslo, salám, koláče, ovoce, cukrovinky), nápoje (víno, kávu) a nepostradatelné kuřivo. V období od 28. června do 4. října bylo vykonáno celkem třináct návštěv v Zálóženské vojenské nemocnici, kde bylo vždy poděleno a obslouženo průměrně šedesát mužů.⁵⁸

Chudé matky se spolek rozhodl v roce 1919 podporovat vytvořením spolkové dětské „výbavičky“. Členky do ní přispívaly vlastnoručně ušitým dětským prádlem. Z takto vzniklé „výbavičky“ mohly být pak obdarovávány sociálně potřebné matky, kterým tak byla usnadněna péče o novorozence a nejmenší děti.⁵⁹

2.3.4 Činnost nábožensko - kulturní

Spolek pořádal duchovní oslavy ve dnech svátku významných českých světic, sv. Ludmily a blahoslavené Anežky. Oslava svátku sv. Ludmily, patronky spolku, byla pořádána každoročně. Svatá Ludmila byla oceňována jako svědomitá vychovatelka svého vnuka Václava, ze kterého vychovala největšího českého knížete a světce. Byla vyzdvihována její statečnost, zbožnost a dobročinnost vůči chudým. Jako taková byla dávána za vzor matkám a vychovatelům mládeže.⁶⁰ K jejímu uctění nechával spolek v den jejího svátku (16. září) sloužit ranní mši ve Šternberské kapli Chrámu sv. Bartoloměje, při které členky spolku přistoupily ke společnému svatému přijímání. Večer následovalo slavnostní kázání věnované sv. Ludmile nebo jiným českým patronům.⁶¹ V letech 1923, 1924 byly oslavy uspořádány jako dobročinná zahradní slavnost pod názvem „Svatolidmilská pouť“. Zahájena byla vždy slavnostním proslovem („O životě svaté Lidmily“, „Sv. Lidmila, vzor vychovatelky“), kdy byly ženy vybízeny k následování jejího příkladu –

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž, zápis ze 4. výborové schůze dne 16.3.1919.

⁶⁰ Svatá Ludmila, *Český západ*, roč. 25, č. 38, 10.9.1932. s. 3.

⁶¹ popisováno např. v jednatelské zprávě za správní rok 1925. Archiv města Plzně, Ludmila dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, kniha zápisů schůzí, sign. 11c68, jednatelská zpráva za správní rok 1925.

svědomitou výchovou dětí měly být prospěšné společnosti a národu. Následoval zábavný program s hudbou a různými atrakcemi zakončený taneční veselicí.⁶²

V roce 1921 byla na oslavu tisíciletého výročí mučednické smrti sv. Ludmily uspořádána slavnostní schůze a dobročinná akademie. Při slavnostní schůzi se členky a pozvaní hosté se sešli ve spolkovém domě. Členky spolku přednesly chorál ke sv. Ludmile, následovaly proslovy a přednáška katechety Karla Lauba o sv. Ludmile. Schůze byla zakončena zpěvem svatováclavské hymny.⁶³ Program slavnostní akademie byl rozšířen o hru na piano, přednes vlasteneckých básní a písní a sehrána byla divadelní hra „Dítky Boleslavovy“.⁶⁴

2.3.5 Aktivity zaměřené na děti a mládež

V roce 1919 spolek také začal pořádat „besídky“ pro dívky podobně jako „Jitřenka“. Nejprve zde byla snaha ze strany „Jitřenky“, aby se pořádání „besídek“ dělo za součinnosti obou spolků. Jako důvod udávala pokles počtu svých členek a zdůrazňovala, že je důležité, aby katolické spolky nenechaly tuto důležitou aktivitu zaniknout, ale naopak v té době jí věnovaly velkou péči a pozornost. Předsedkyně „Ludmily“ Rozsypalová k tomu vyslovila svůj úmysl pořádat „besídky“ nejen pro dívky, ale pro mládež vůbec.⁶⁵

Na valné hromadě „Ludmily“ v únoru 1920 byly členstvu předloženy dva návrhy, jak by měla být situace s „Jitřenkou“ řešena. První návrh počítal se splynutím obou spolků. Výbor „Ludmily“ by byl pak rozšířen z řad členek „Jitřenky“ nejméně o čtyři členky, hlavně z řad učitelek, které by se zavázaly, že budou řídit a pečovat o besídkový odbor. A pro „besídky“ by byly

⁶² Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1923 a za rok 1924.

⁶³ Tamtéž, zápis ze slavnostní schůze dne 15.9.1921.

⁶⁴ Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1921.

⁶⁵ Tamtéž, zápis o 6. výborové schůzi konané v červenu 1919.

ponechány dosavadní místnosti u Školských sester. Druhý návrh předpokládal pouze společnou práci výborů obou spolků při pořádání „besídek“. Valná hromada přijala jednomyslně první návrh.⁶⁶

Přesto se ale nakonec spolek „Jitřenka“ rozhodl, že pro své členky bude dál pořádát vlastní „besídky“, nyní v Dominikánském klášteře. Předsedkyně „Ludmily“ poté dosáhla toho, že původní prostory, které užívala „Jitřenka“ u „Školských sester“, byly přenechány spolku a mohl zde pořádát vlastní „besídky“ pro dcerky svých členek a dívky organizované v tělovýchovném spolku „Orel“.⁶⁷ Byl utvořen samostatný besídkový odbor, který řídily učitelky: Petronila Bízová, Marie Reneltová, Marie Rybáková a Bohdana Steinerová. Přístup „besídkám“ měly dívky od 13 let výše. Co se týče náplně „besídek“, byl stejně jako u „Jitřenky“ zdůrazňován jejich výchovný účel. Měla se v nich pěstovat ušlechtilá zábava spojená s poučnými přednáškami, které by vedly k prohloubení vzdělání mladých dívek. Zmiňována je také snaha zjemnit jejich chování.⁶⁸ Předsedkyně Rozsypalová navíc navrhovala, aby se v „besídkách“ dívky také věnovaly ručním pracím a podporovaly tak spolkem zavedenou sbírkovou akci výbaviček pro novorozence.⁶⁹

Podobu „besídek“ ukazuje jednatelská zpráva za správní rok 1920-1921. Od června 1920 do února 1921 se jich konalo pět. Byly prosloveny přednášky na různá témata. Například životopisná „O panně Orleánské“, věnující se společenskému chování („O Ušlechtilém společenském chování“), literatuře („O Erbenově Kytici“) nebo tradicím a zvykům („Legendy, zvyky a oslavy svatomikulášské“). Dívky se zde také věnovaly recitaci básní a nacvičování písní většinou tematicky spjatých s pronesenou přednáškou. Například k tématu „Matka“ byly přiřazeny básně Nerudovy a dalších. K tématu společenské chování byla „besídka“ dokonce uspořádána jako opravdový

⁶⁶ Tamtéž, protokol o 2. valné hromadě dne 8.2.1920.

⁶⁷ Tamtéž, zápis o 1. výborové schůzi dne 12.3.1920.

⁶⁸ Tamtéž, zápis o 2. členské schůzi konané v květnu 1920.

⁶⁹ Tamtéž, zápis o 4. výborové schůzi dne 9.7.1920.

společenský „dýchánek“, kde byla podávána káva, koláče a různé ovoce a dívky se učily jak správně stolovat a chovat se ve společnosti.⁷⁰

V březnu 1921 je zmiňována nutnost rozšířit dívčí „besídky“, aby se „*čelilo snahám nevěreckým*“. Je považováno za nutné, aby spolek začal pořádat také besídky dětské, chlapecké a orelské. Je však poukazováno na problémy s nedostatkem vhodných místností a vedoucích sil.⁷¹ „Besídky“ pro školní mládež jsou poté zmiňovány v jednatelské zprávě za rok 1921-1922 s tím, že se konaly každý týden ve spolkovém domě a vedla je předsedkyně Marie Reneltová. Nebylo pro ni ale možné dlouhodobě tuto vyčerpávající práci vykonávat při svém běžném zaměstnání. „Besídky“ pro dívky se konaly jen do poloviny roku 1921, kdy byly zrušeny pro malý počet dívek, které je navštěvovaly. Jako důvod malé návštěvnosti bylo viděno také pravděpodobné členství dívek v „Orlu“, který pro ně pořádal mnohé jiné akce.⁷² Další aktivita v této oblasti již podle dostupných pramenů nebyla vyvíjena.

Další aktivitou zaměřenou na mládež, kterou se spolek rozhodl konat, byly exhorty⁷³ pro školní děti. V září 1923 byl osloven arciděkan Havelka, zda by se mohly konat v chrámu sv. Bartoloměje. Chrám byl shledán jako nejvhodnější pro svou polohu ve středu města a také pro svou architektonickou a historickou hodnotu. Členky spolku se shodly na tom, že by z těchto důvodů bylo vhodné, aby děti již od útlého věku tento chrám navštěvovaly a poznávaly.⁷⁴ Tyto exhorty pro školní děti se pak konaly každou první a třetí neděli v měsíci. Vedl je plzeňský katecheta František Klus,

⁷⁰ Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1920-1921 ze dne 13.2.1921.

⁷¹ Tamtéž, zápis o 11. výborové schůzi dne 4.3. 1921.

⁷² Tamtéž, jednatelská zpráva za rok 1921-1922.

⁷³ exhorta – krátká povzbuzující promluva při bohoslužebných úkonech. Byly tak nazývány zejména promluvy určené středoškolské mládeži. PAVLINCOVÁ, H. *Judaismu, křesťanství, islám: Slovník tří nejvýznamnějších monoteistických náboženství*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6. s. 178.

⁷⁴ Tamtéž, zápis o výborové schůzi dne 18.9.1923.

oblíbený a známý kazatel.⁷⁵ Ve výzvě v Českém západě, aby rodiče své děti na exhorty posílaly, se spolek odvolává na slova arcibiskupa Františka Kordače, že *„je zapotřebí moci, jež by podchytila za dnů našich ve zkázu již již se naklánějící mládež“*.⁷⁶ Již v květnu 1924 je však rozhodnuto upustit od jejich konání. Důvodem byla opět malá účast dětí na těchto promluvách.⁷⁷

V roce 1929 spolek také uvažoval spolu s Jednotou katolických jinochů a mužů o zřízení tzv. „Nedělní školy“, v níž by nábožensko-mravní výchovu dětí katolických rodičů zabezpečovali laici. A také by děti doprovázeli ke společným bohoslužbám. Jako překážka je ale zmiňována nutnost příslušného vzdělání (katechetského kurzu), jež by laiky opravňovalo k takovému vyučování. Je vyslovena také obava z nepochopení a možná i odporu některých plzeňských katechetů k takovýmto aktivitám. Z těchto důvodů pravděpodobně nebyl tento plán realizován, v dalších zápisech již o něm nejsou zmínky.⁷⁸

2.3.6 Přednášková a odborně vzdělávací činnost

Spolek pořádal přednášky v rámci svých členských schůzí a veřejné přednášky, jejichž výtěžek, jak již bylo řečeno, přispíval k dobročinným aktivitám spolku. Tyto veřejné přednášky byly konány buď samostatně (nejčastěji v Měšťanské besedě nebo v přednáškovém sále Městského muzea) nebo v rámci jiných akcí spolku (zahradní slavnosti, dobročinné akademie atd.).⁷⁹ Tematické zaměření přednášek bylo poměrně široké. Od přednášek věnovaných ženské problematice (např. O mravní odpovědnosti ženy, Ženské zájmy, Význam katolických žen pro národ a pro stát), výchově

⁷⁵ Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1923 ze dne 18.5.1924.

⁷⁶ Z dámského spolku Lidmila, *Český západ*, 31.1.1924, s. 4.

⁷⁷ Archiv města Plzně, Ludmila dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, kniha zápisů schůzí, sign. 11c68, zápis o výborové schůzi dne 23.5.1924.

⁷⁸ Tamtéž, zápis z členské schůze dne 3.3.1929.

⁷⁹ V příloze č. 10-14 je podán seznam pořádaných přednášek během celé existence spolku.

(Výchova dítěte v rodině, O poměrech matek k dospívajícím dcerám, Katoličtí rodičové a laická morálka), přes historii (Doba probuzenecká, Jiráskovo „Temno“ a jeho historický základ, Eliška Přemyslovna a její doba), významné křesťanské osobnosti (Svatá Ludmila, O významu sv. Anežky pro český národ, O svatořečení Bernardety z Lourdes) literaturaturu a hudbu (O životě a literární tvorbě básníka H. Sinkiewicze, Bedřich Smetana – život, působení a dílo), dále cestopisná témata, často se zaměřením na poutní místa (Cesta do Paray-le-Monial a do Lourdes, Cesta Egyptem a Palestinou, Dojmy z cest po Jugoslavii) až po témata z lékařství (Infekční choroby, Žena lékařem v rodině, O reumatismu) a výživy (Houby jedlé a jim podobné houby nejedlé).

Co se týče odborně vzdělávacích aktivit, podle dostupných pramenů nebyla tato činnost spolku příliš široká. Spolek pro své členky zorganizoval v roce 1921 kurz zhotovování stříhů, který vedl krejčovský mistr. Přihlásilo se na něj 45 účastnic. Členky se zde měly učit také zhotovování dětského oblečení, aby mohly podporovat spolkovou dětskou „výbavičku“.⁸⁰ V roce 1922 bylo jednáno také o pořádání kloboučnického kurzu,⁸¹ ale dále již není zmiňován, takže se pravděpodobně neuskutečnil. V roce 1923 byl uspořádán mlékařský kurz. Přednášel v něm ředitel Výzkumné stanice mlékařské v Plzni. Členky byly poučeny o významu mléka pro výživu, o jeho správném uchovávání (nebezpečí různých bakterií a plísní) a použití v domácnosti. V praktických ukázkách byla předvedena výroba másla, tvarohu, sýra a zmrzliny.⁸² Podobně v roce 1925 spolek připravil exkurzi do Mlékařské školy v Plzni s totožným programem – poučením o mléce a praktickými ukázkami přípravy mléčných výrobků. Bylo možné zde také ochutnat sýry, šlehačku a zmrzlinu. Exkurze byla zúčastněnými členkami velmi pozitivně hodnocena,

⁸⁰ Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1921.

⁸¹ Tamtéž, zápis z výborové schůze dne 22.3.1922.

⁸² Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1923.

oceňovaly zejména, že mnoho z předvedených věcí mohou použít prakticky ve vlastní domácnosti.⁸³

2.3.7 Ostatní aktivity

Z článku v rubrice Ženská hlídka Českého západu⁸⁴ z ledna 1920 lze vyčíst informace o připravované zprostředkovatelně zaměstnání – „poptavárně“. Spolek chtěl zprostředkovávat zaměstnání svým členkám a dle potřeby i širší katolické veřejnosti. Je zde uvedeno, že půjde o místa služebných švadlen, chův, úřednic, společnic atd. Hovoří se o plánovaném otevření této „poptavárny“ při sekretariátu Československé strany lidové. Měl být vytvořen seznam vhodných míst pro nezaměstnané (soupis zaměstnavatelů a zaměstnavatelek) a seznam zájemců o práci, kteří nabízejí své služby. Zaměstnavatelé a zaměstnavatelky mohli být zapsáni do tohoto seznamu jen s tou podmínkou, že v jejich domácnostech, dílnách, kancelářích atd. nebude hrozit zaměstnaným ženám žádná „*mravní pohroma*“ a že jim nebudou bránit v plnění náboženských povinností a budou pečovat o duševní i hmotné blaho svých podřízených. Naproti tomu uchazečky o místa musely také zaručit, že budou plnit svědomitě své povinnosti a že samy budou dbát o to, aby se co nejvíce zdokonalovaly ve všech směrech. Je uvedeno, že uchazečky se budou muset vykázat vysvědčením od svého farního úřadu a vítáno bude i doporučení místní organizace lidové strany. Zprostředkování mělo být zajištěno zdarma, uchazečky měly pouze uhradit režijní výdaje na poštovné.⁸⁵ O „poptavárně“ se však nezmiňují zápisy z výborových schůzích ani se zmínky o ní dále neobjevují v Českém západě, není tedy možné určit, jestli byl projekt vůbec realizován, případně jak dlouho „poptavárna“ existovala.

⁸³ Tamtéž, jednatelská zpráva za správní rok 1925.

⁸⁴ Ženská hlídka : Poptavárna, *Český západ*, roč. 13, č. 7, 30.1.1920, s. 3.

⁸⁵ Tamtéž.

2.3.8 Zánik spolku

Zápisy ze schůzí spolku končí jednatelskou zprávou za rok 1935, o činnosti v dalších letech vypovídají pouze zmínky v Českém západě. Poslední z roku 1939 informuje o konání valné hromady, kde byla zhodnocena činnost spolku za rok 1938. Pisatelka si ztěžuje, že výsledek charitativní činnosti spolku byl výrazně slabší oproti roku 1937 a přičítá to celkové tehdejší situaci ve státě.⁸⁶ Z úředního záznamu ve fondu Národního výboru vyplývá, že spolek ustal ve své činnosti v roce 1939 současně s příchodem okupačních vojsk a vznikem Protektorátu. Předsedkyně Marie Rybáková to sdělila v dubnu 1948 dopisem ústřednímu akčnímu výboru Národní Fronty v Praze na jeho předchozí výzvu, aby se vyjádřila k činnosti spolku. Zároveň sdělila, že jmění spolku bylo již v roce 1939 rozdáno chudým ve smyslu spolkových stanov. 14. 2. 1950 pak poslední hlášená jednatelka Růžena Rundová požádala, aby byl spolek jako fakticky již neexistující vymazán ze spolkového katastru.⁸⁷

2.4 Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni

Sociální studentské sdružení existovalo ve dvou větvích, mužské a dívčí. Ústředí bylo v Praze a zdejší odbory byly jen volnými sdruženími.⁸⁸ Členy mohli být studenti a studentky středních škol.⁸⁹ Obě sdružení vznikla pravděpodobně v roce 1920, protože v roce 1929 byl připravován almanach k jejich desetiletému trvání, který měl vyjít v lednu 1930.⁹⁰ Kniha dochovaných protokolů ze schůzí dívčího sdružení zahrnuje léta 1923-1930. V týdeníku Český západ lze najít první zmínku o něm již v roce 1922 a poslední pak

⁸⁶ *Český západ*, roč. 32, č. 8, 18. 2. 1939, s. 4.

⁸⁷ Archiv města Plzně, fond Národní výbor, spolkové oddělení, úřední záznam o žádosti Marie Rundové o vymazání spolku ze spolkového katastru ze dne 14. 2. 1950, karton 79, inv. č. 638.

⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, M. *Archiv města Plzně: průvodce po fondech a sbírkách*. 1. vyd. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1987. s. 201.

⁹⁰ Archiv města Plzně, fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni. kniha protokolů, zápis o členské schůzi dne 27. 6. 1929, č. inv. 1, sign. 6b201.

v roce 1937 (8.10). V poválečném týdeníku *Stráž českého západu*⁹¹, který navazoval na Český západ již zmínky o sdružení také nejsou. Pravděpodobně tedy činnost dívčího sdružení ustala, podobně jako u spolku Ludmila, díky nelehké předválečné době někdy koncem roku 1937 nebo během roku následujícího a po válce již nebyla obnovena.

Při schůzích sdružení v období, které zachycuje kniha protokolů se scházelo kolem 6-19 dívek každou sobotu v prostorách arciděkanství. Později asi v klášteře redemptoristů na Klatovské třídě, protože kniha zápisů byla Archivu města Plzně předána v roce 1960 tehdejší Státní vědeckou knihovnou z fondu redemptoristického kláštera.⁹² Sdružení vedl výbor volený na valné hromadě vždy na počátku školního roku.⁹³ Duchovním rádcem sdružení byl pravděpodobně po celou dobu jeho existence již zmiňovaný plzeňský arciděkan Antonín Havelka. Ten měl při schůzích vždy promluvu či přednášku věnovanou určitému tématu. Věnoval se v nich významným křesťanským osobnostem ať již celocírkevním (např. sv. František z Assisi, sv. Petr a Pavel, sv. Antonín, sv. Anežka Římská aj.) nebo českým (sv. Anežka, sv. Vojtěch, sv. Ludmila a další) a ve svých promluvách je představoval jako vzory pro správný křesťanský život. Během roku rozebíral vznik a smysl významných svátků, které zrovna probíhaly (advent, Velikonoce, boží tělo, svátek všech svatých, dušičky), někdy se také věnoval úryvku z evangelia, který měl připravený pro nedělní bohoslužbu. Dále se ve svých promluvách věnoval různým historickým obdobím (Velká Morava, O „temném“ středověku, Karel IV., Předchůdci Husovi, Barokní „temno“). Členky samy mohly vznášet dotazy ohledně témat náboženských i jiných, která je zajímala nebo jim byla nejasná. Např. žádaly, aby arciděkan promluvil o spiritismu, náboženských sektách v tehdejší Československu nebo např. aby se vyjádřil k výhradám, které slyšely ve škole od svých učitelů k osobě sv. Jana Nepomuckého.

⁹¹ *Stráž českého západu: krajinský týdeník Československé strany lidové v Plzni. Plzeň: Výkonný výbor Československé strany lidové, 1945-1947.*

⁹² BĚLOHLÁVEK, M. *Inventář Studentské sdružení (dívčí) v Plzni 1923-1930.* Plzeň, 1960.

⁹³ Přehled obsazení funkcí ve výboru za jednotlivé školní roky – viz příloha č. 15.

Také samy členky vystupovaly s různými referáty (Mé cesty po Tatrách nebo nebo i s ukázkami vlastní literární tvorby. Byla pravděpodobně snaha, aby se naučily veřejně vystupovat a rozvíjely své řečnické schopnosti. Tomu nasvědčuje pozdější existence řečnického kroužku zmiňovaného v roce 1932. Mimo něj tehdy byly v rámci sdružení i kroužky: eucharistický, misijní a dramatický.⁹⁴ V roce 1937 sdružení pořádalo i bezplatné kurzy těsnopisu.⁹⁵

Každoroční charitativní aktivitou sdružení byla sbírka na Mikulášský dar studentstvu, členky konaly sbírky v plzeňských kostelích a výtěžek byl zasílán do Ústředí v Praze. Např. v roce 1924 byla sbírka konána v kostele Panny Marie Růžencové při dominikánském klášteře na Slovanech členky tehdy vybraly 500 Kč.⁹⁶ Sdružení také pořádalo různé dobročinné akademie. Např. v roce 1932 pod vedením Školských sester představení s menšími dětmi, které mělo takový úspěch, že bylo v dalších dnech čtyřikrát opakováno.⁹⁷ V roce milénia úmrtí sv. Václava připravily členky svatováclavskou oslavu⁹⁸ složenou z recitací a hudebních čísel.⁹⁹

⁹⁴ *Český západ*, roč. 25, č. 20, 13. 5. 1932, s. 4.

⁹⁵ *Český západ*, roč. 30, č. 3, 15. 1. 1937, s. 5.

⁹⁶ Archiv města Plzně, fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni. kniha protokolů, zápis o schůzi ze dne 5. 1. 1924, č. inv. 1, sign. 6b201.

⁹⁷ *Český západ*, roč. 25, č. 20, 13. 5. 1932, s. 4.

⁹⁸ program oslavy viz příloha č. 16.

⁹⁹ Archiv města Plzně, fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni. kniha protokolů, protokol svatováclavské oslavy 21. 9. 1929. č. inv. 1, sign. 6b201.

3 POKROKOVÉ ŽENSKÉ SPOLKY

3.1 Klub ženské národní rady v Plzni

Ženská národní rada se ustavila v roce 1923 v Praze jako nepolitický spolek ženských zájmových, odborných a jiných organizací a jednotlivkyň. Prosazovala zlepšení postavení žen v období první Československé republiky. Ústavou z roku 1920 byla sice teoreticky dána rovnoprávnost mužů a žen, ale v praxi trvalo dlouho a bylo zapotřebí velkého úsilí zejména ženských organizací, aby toto formální opatření proniklo do běžné každodenní praxe. Ženská národní rada se snažila o styk se všemi příbuznými organizacemi v Československu a také v zahraničí, spolupracovala s institucemi i jednotlivci, kteří mohli ovlivnit vytváření nového postavení žen, především to byly zákonodárné sbory, soukromí a veřejní zaměstnanci. Rada se snažila podávat dobrozdání k chystaným zákonným změnám v postavení žen, účastnila se anket k ženské otázce, upozorňovala na správná a zákonná opatření, která odporovala rovnoprávnosti a vypracovávala návrhy k jejich odstranění. Činnost Ženské národní rady je výrazně spjata s osobou Františky Plamínkové, která organizaci vedla po celou dobu její existence.¹⁰⁰

Kluby ženské národní rady byly zakládány od roku 1932. Měly usnadnit vnikání ženského pokrokového vlivu do společnosti a současně Radě zprostředkovávat názory a popudy z jednotlivých částí země i z různých společenských vrstev. Kluby měly zachycovat názor veřejnosti na určité otázky a vyslovit v roce 1937 bylo takových klubů 15, a to v Benešově, Bratislavě, Brně, České Třebové, Domažlicích, Moravské Ostravě, Olomouci, Opavě, Pardubicích, Písku, Plzni, Praze, Přerově a ve Znojmě.¹⁰¹

Klub ženské národní rady v Plzni byl založen v roce 1935. Jeho předsedkyní byla po celou dobu jeho existence (mimo roky 1939-1940) Božena Marešová, žena ředitele obchodní akademie a významná veřejná

¹⁰⁰ BUREŠOVÁ, J. *Proměny společenského postavení žen v první polovině 20. století*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0248-3. s. 62-63.

¹⁰¹ Tamtéž. s. 65.

pracovnice, členka sociálně demokratické strany.¹⁰² Při první schůzi spolku byly ustaveny komise: kulturní, propagační, finanční, zaměstnanecká a hospodyňská (z kontextu vyplývá, že měla řešit otázku povznesení ženy v domácnosti), jejichž předsedkyněmi byly členky výboru. Zdůrazněna byla také nepolitická klub.¹⁰³ Při schůzích výboru jednatelka podávala zprávy o činnosti ústředí. Hojně byly diskutovány otázky zaměstnávání žen v době hospodářské krize. Klub např. v roce 1935 zaslal protest proti jeho Englišovu¹⁰⁴ memorandu, které navrhovalo, jako řešení rostoucí nezaměstnanosti propouštění vdancých žen do 24 let. Přednášková činnost klubu zahrnovala různá témata. Některá byla doporučena ústředím, jako např. „O rodinném právu a státní příslušnosti ženy“¹⁰⁵. Některé přednášky pronesly samy vedoucí osobnosti ústředí: Františka Plamínková zde přednášela v listopadu 1935 na téma „Žena na rozcestí“¹⁰⁶, Milada Králová-Horáková pak v únoru 1937 o rodinném právu.¹⁰⁷ Samy členky měly např. přednášky: „O životě studentek v Americe“¹⁰⁸, „O Emě Destinové“¹⁰⁹, „O Zlíně“¹¹⁰. Zvláštností je uspořádání radiotelegrafického kurzu v roce 1936, který členky absolvovaly v Benešově škole, kde měl svou místnost plzeňský radioklub. Jeho předseda se sám nabídl, že kurz pro členky uspořádá. Zdůraznil jeho důležitost jako

¹⁰² BĚLOHLÁVEK, M. Inventář *Klub ženské národní rady 1935-1948*. Plzeň, 1969.

¹⁰³ Archiv města Plzně, fond Klub ženské národní rady v Plzni, zápisy ze schůzí výborových 1935-1946, zápis o 1. schůzi výboru dne 22. 5. 1935, karton 2175, inv. č. 4, sign. 26e143.

¹⁰⁴ Karel Engliš (1880-1961) – český národohospodář a československý politik. Několikrát byl členem vlády jako ministr financí. Poprvé v letech 1920-1921, později v několika vládách v letech 1925-1931. CHURAŇ, M. A KOL. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. I., A-M*. 2. vyd. Praha : Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 134.

¹⁰⁵ Archiv města Plzně, fond Klub ženské národní rady v Plzni, zápisy ze schůzí výborových 1935-1946, zápis schůzi výboru dne 19. 5. 1937, karton 2175, inv. č. 4, sign. 26e143.

¹⁰⁶ Tamtéž, zápis o schůzi výboru dne 22. 11. 1935.

¹⁰⁷ Tamtéž, zápis o schůzi výboru dne 19. 5. 1937.

¹⁰⁸ Tamtéž, zápis o schůzi výboru dne 17. 1. 1936.

¹⁰⁹ Tamtéž, zápis o schůzi výboru dne 4. 3. 1936.

¹¹⁰ Tamtéž, zápis o schůzi výboru dne 20.10. 1937.

přípravy na obranu státu, kdy i ženy se znalostí radiotelegrafie budou velmi potřeba. Je uváděno, že tento kurz pro ženy byl první svého druhu v republice.¹¹¹

V roce 1940 Klub ve své činnosti ustal, poslední schůze byla 15. 5. 1940. V roce 1945 se znovu ustavila Ženská národní rada nyní pod názvem Rada československých žen. Stává se již vlastně ale politickou organizací, protože i zde v Plzni se ve výboru objevuje zastoupení všech čtyř stran (sociální demokracie, lidová demokracie, národních socialisté, komunisté). Plzeňská odbočka trvala do únorových událostí v roce 1948, kdy se vytvořil Akční výbor Rady československých žen, který měl soustřeďovat pokrokové ženy z Rady, Národní fronty žen a celostátních ženských organizací.¹¹²

¹¹¹ Tamtéž, zápisy o schůzi výboru dne 7.10 a 2. 12. 1936.

¹¹² BĚLOHLÁVEK, M. Inventář *Klub ženské národní rady* 1935-1948. Plzeň, 1969.

4 ZÁVĚR

Ve své práci jsem se pokusila objasnit činnost ženských spolků v Plzni do roku 1948. Počátky spolkové činnosti žen byly provázeny určitými úskalími, jak se ukázalo u spolku Včela, jehož vznik nebyl tehdejšími úřady povolen s odůvodněním, které nevyznívá příliš věrohodně. Když už spolek vznikl bylo pravděpodobně náročné organizovat různé aktivity a udržet zájem členek, jak ukazuje brzký zánik Českého klubu dam plzeňských. První plně etablovaný spolek Česká jednota paní a dívek však již ukazuje jaké šíře aktivit a organizační zdatnosti byly ženy schopny. Úctyhodná je doba jeho působení (necelých 63 let) a jeho výsadní postavení, myslím, dokládá i fakt, že byl schopen si zakoupit vlastní spolkový dům.

Z aktivit katolických spolků je vidět zaměření na tradiční úlohu ženy jako manželky a matky. Převažují u nich aktivity charitativní, vyzdvihnout je nutné jejich velké úsilí v péči o mládež, zejména dívky, kterým se jak Jitřenka tak Ludmila věnovaly ve svých „besídkách“. Přednášková činnost se zaměřuje především na náboženská témata, pokud je hovořeno o úloze nebo postavení žen nebo dívek, pak je kladen zejména důraz na to, aby se staly správnými katoličkami. Jiné zaměření je vidět u pokrokového Klubu ženské národní rady, kde již charitativní aktivity ustupují do pozadí. Pozornost je věnována aktuálním ženským otázkám, postavení žen, rodinnému právu atd.. A je vyvíjena snaha toto postavení žen zlepšit, tak aby byla prakticky a ne jen teoreticky naplněna ústava, která rovnoprávnost žen a mužů zaručovala. Zánik jednotlivých spolků je již poněkud smutnější kapitolou, která ukazuje snahu nastupujícího režimu potlačit jakékoli svobodné a rozmanité občanské aktivity.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

5.1 PRAMENY

5.1.1 Archiv města Plzně

- **Fond Včela. Spolek paní a dívek v Plzni 1866**

Žádost místodržitelství za stvrzení stanov spolku včela, kart. 249, inv. č. 1.

Návrh stanov spolku Včela, kart. 249, inv.č. 2.

Zamítavý přípis krajského úřadu v Plzni, kart. 249, inv. č. 2.

- **Fond Ludmila dámský spolek čsl. strany lidové v Plzni 1905-1935**

Knihy zápisů schůzí, inv. č. 7784, sign. 11c68.

Seznam členek Jednoty paní a dívek, inv. č. 7784, sign. 11c68.

- **Fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni 1923-1930**

Knihy protokolů, č. inv. 1, sign. 6b201.

- **Fond Klub ženské národní rady v Plzni 1935 - 1948, karton 2175, inv. č. 155.**

Zápisy ze schůzí výborových 1935-1946, inv. č. 4, sign. 26e143.

- **Fond Národní výbor města Plzně, spolkové oddělení**

Dámský spolek Ludmila v Plzni, karton 79, inv. č. 638

Stanovy dámského spolku Ludmila v Plzni ze dne 23. 3. 1919.

Úřední záznam o žádosti Marie Rundové o vymazání spolku ze spolkového katastru ze dne 14. 2. 1950.

5.1.2 Dobový tisk

Český západ: Ilustrovaný týdeník křesťansko-sociální. Plzeň : Antonín Havelka, 1908-1939.

Stráž českého západu: krajinový týdeník Československé strany lidové v Plzni. Plzeň : Výkonný výbor Československé strany lidové, 1945-1947.

5.2 LITERATURA

BĚLOHLÁVEK, M. *Archiv města Plzně: průvodce po fondech a sbírkách.* 1. vyd. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1987.

BĚLOHLÁVEK, M. *Inventář Klub ženské národní rady 1935-1948.* Plzeň, 1969.

BĚLOHLÁVEK, M. *Inventář Studentské sdružení (dívčí) v Plzni 1923-1930.* Plzeň, 1960.

BUREŠOVÁ, J. *Proměny společenského postavení žen v první polovině 20. století.* 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0248-3.

HOŠKOVÁ, J. *Probouzet spící. Spolek Česká jednota paní a dívek v Plzni.* Bakalářská práce, Filozofická fakulta ZČU, Plzeň 2007 (rukopis).

CHURAŇ, M. A KOL. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. I., A-M.* 2. vyd. Praha : Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 134.

MARTINOVSKÝ, I. et al. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení po současnost.* 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-723-7.

PAVLINCOVÁ, H. *Judaismu, křesťanství, islám: Slovník tří nejvýznamnějších monoteistických náboženství.* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.

6 SEZNAM PŘÍLOH

1) **Přednášky pořádané spolkem Jitřenka**

(Seznam přednášek sestavený podle pozvánek a referátů o činnosti spolku uveřejňovaných v časopise Český západ)

2) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 1. část**

(Tabulka vytvořena na základě zápisů o volbách v rámci valných hromad spolku. Archiv města Plzně, fond Ludmila dámský spolek čl. strany lidové v Plzni, Kniha zápisů schůzí, inv. č. 7784, sign. 11c68)

3) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 2. část**

(viz výše)

4) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 3. část**

(viz výše)

5) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 4. část**

(viz výše)

6) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 5. část**

(viz výše)

7) **Obsazení funkcí ve spolku Ludmila – 6. část**

(viz výše)

8) **Pozvánka na dobročinný bazar pořádaný spolkem Ludmila v r. 1920** (převzato z *Český západ*, roč. 13, č. 63, 1. 10. 1920, s. 3)

9) **Pozvánka na Svatoludmilskou pouť pořádanou spolkem Ludmila v r. 1923.** (převzato z *Český západ*, roč. 16, č. 35, 6. 9. 1923, s. 2)

10) **Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 1. část**

(Seznam byl vytvořen podle zápisů z výborových a členských schůzí spolku, dále byly přednášky dohledány v týdeníku *Český západ* a v žádostech o povolení přednášek, které spolek zasílal policejnímu ředitelství v Plzni)

11) **Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 2. část**

(viz výše)

12) **Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 3. část**

(viz výše)

13) **Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 4. část**

(viz výše)

14) **Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 5. část**

(viz výše)

15) **Obsazení funkcí ve výboru Sociálního sdružení dívčího**

(přehled vytvořen podle knihy protokolů ze schůzí sdružení. Archiv města Plzně, fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni, kniha protokolů, č. inv. 7977, sign. 6b201. Dále podle referátů o valných hromadách sdružení uveřejňovaných v týdeníku *Český západ*)

16) **Program svatováclavské oslavy Studentského sdružení dívčího**

(převzato z Archiv města Plzně, fond Sociální studentské sdružení dívčí v Plzni, kniha protokolů, volně vložený list, č. inv. 7977, sign. 6b201)

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Přednášky pořádané spolkem Jitřenka ¹¹³		
1908	8. 3. b. d.	J. Hruška: J. V. Sládek (čs) S. Bambus: O Lúrdech (vp)
1909	8. 2. 4. 3.	J. Forot: Cesta po čtyřkantonském jezeře a severním Švýcarskem (vp) F. Herzog: Význam obřadů sv. týdne (čs)
1910	2. 2. 13. 2. 20. 2 10.4.	J. Zíka: Pokrok ve výchování (čs) K. Mixy: O povinnostech křesťanské dívky (čs +b) b. p. : Drobnohled v domácnosti (čs) J. Bouzek: O Římu (čs + b)
1911	26. 2. 12. 3.	J. Zíka: Švýcarsko a Tyrolsko (čs) K. Mixy: Blahoslavená Anežka česká jako vzor křesťanské dívky (čs +b)
1913	8. 6.	I. Hydeke: Kateřina Jarrige, její život a působení v době revoluce (čs + b)
1914	6. 12.	B. Stašek: Dívka a krásné písemnictví (čs + b)
1921	12. 3.	J. Chudáček: O duši dítěte (vp, cyklus pěti přednášek)
1924	10. 3.	J. Saip: Španělsko, přednáška se světelnými obrazy (vp)

Příloha č. 2

¹¹³ Seznam přednášek sestavený podle pozvánek a referátů o činnosti spolku uveřejňovaných v týdeníku

Český západ. Poznámky v závorkách označují, zda se jednalo o přednášku v rámci členské schůze (čs), členské schůze s besídkou (čs + b), kterou mohlo slyšet širší posluchačstvo z řad rodičů nebo šlo o veřejnou přednášku (vp). O některých přednáškách bylo referováno bez data konání (b. d.) nebo bez udání přednášejícího (b. p.).

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 1. část			
	Správní rok		
	1919	1920	1921
Duchovní rádce	Karel Laub	Karel Laub	Karel Laub
Předsedkyně	Augusta Rozsypalová	Augusta Rozsypalová	Marie Reneltová
Místopředsedkyně	Vila Svobodová	Anna Hrádková	Anna Hrádková
Jednatelka	Marie Tumpachová	Marie Tumpachová	Marie Rybáková
Pokladní	Růžena Čiperová (rezignovala) Marie Limpouchová	Marie Limpouchová	Marie Limpouchová
Členky výboru	Ludmila Huttrová Terezie Rádlová Marie Vrátníková Marie Venclová Magdalena Lorenzová	Bohdana Šteinerová Helena Novotná Marie Lorencová Marie Pražáková Marie Vrátníková Eisenhutová Karla Votrubová Bílková Kučerová	Františka Bílková Petruše Bízová Marie Káchová Magdalena Lorencová Františka Vrátníková Helena Novotná Mannová Pražáková Bohdana Steinerová Sudová Procházková
Revizorky účtů	Gabriela Vrbenská Marie Šlajsová Marie Pražáková	Ludmila Huttrová Marie Lorencová Marie Pražáková	Marie Káchová Marie Lorencová Marie Pražáková
Pro besídkový výbor	Neuvedeno	Petronila Bízová Marie Reneltová Marie Rybáková	neuvedeno

Příloha č. 3

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 2. část			
	Správní rok		
Správní rok	1922	1923	1924
Duchovní rádce	B. Opatrný	B. Opatrný	B. Opatrný
Předsedkyně	Marie Rybáková	Marie Rybáková	Marie Rybáková
Místopředsedkyně	pí. Bílková (zemřela) sl. Novotná	pí. Novotná	A. Šeflová
Jednatelka	Marie Mašková	Petronila Bízová	Petronila Bízová
Pokladní	Anna Hrádková	Kneislová	Anna Kämplová
Členky výboru	Marie Reneltová Káchová, Bízová Sudová Vrátníková Novotná Žofková Steinerová Lorenzová Křenová Limpouchová Náhradnice: Jägrová Kučerová	Vohradníková Pospíšilová Kneislová Běhounová Žofková Mašková Káchová Reneltová Palečková Hrádková Lorencová Náhradnice: Palečková ml. Malounová	Gregorová Heinischová Malounová Pospíšilová, Pocházková Baumrukrová Hrádková Káchová Novotná Palečková st. Náhradnice: Palečková ml. Žofková
Revizorky účtů	neuveďeno	Reneltová Jägrová Matějovská	Reneltová Fričová Jägrová

Příloha č. 4

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 3. část			
	Správní rok		
	1925-1926	1926-1927	1929-1930
Duchovní rádce	B. Opatrný	neuveďeno	neuveďeno
Předsedkyně	Marie Rybáková	Marie Rybáková	Marie Rybáková
Místopředsedkyně	R. Malounová	Šalandrová	
Jednatelka	Petronila Bízová	Petronila Bízová	Petronila Bízová
Pokladní	Marie Palečková ml.	Marie Palečková ml.	Marie Palečková ml.
Členky výboru	A. Bombová Al. Hainišová A. Hrádková Káchová H. Novotná A. Vůřřlová J. Vaňřková Náhradnice: Němečřková M. Limpartřlová Vinařřová	Čáslavřřá Grünerová Hrádková Káchová Němcová Limpartřlová Vaňřřková Wůřřřlová. Náhradnice: Kabátová Lorenzová Mauritzová Pondělířřková Vinařřřová	neuveďeno
Revizorky účřřů	Novotná Palečřřřková st.	Novotná Palečřřřková st.	neuveďeno

Příloha č. 5

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 4. část			
	Správní rok		
	1931-1932	1933-1934	1934-1935
Duchovní rádce	Neuvedeno	neuvedeno	Antonín Havelka
Předsedkyně	Marie Rybáková	Marie Rybáková	Marie Rybáková
Místopředsedkyně	A. Procházková	Růžena Vilímová	Růžena Vilímová
Jednatelka	Petronila Bízová	Marie Kohoutová	Růžena Rundová
Pokladní	pí. Kämplová	Anna Manclová	Anna Manclová
Členky výboru	M. Káčová Anna Hrádková	neuvedeno	Anna Dobiášová Marie Kosinková M. Koubová Božena Lábková Marie Leichtová Anna Šeflová Anna Hrádková
Revizorky účtů	Neuvedeno	neuvedeno	Marie Kohoutová pí. Dvořáková Magda Hrantová

Příloha č. 6

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 5. část			
	Správní rok		
	1935-1936	1936-1937	1937-1938
Duchovní rádce	Antonín Havelka	Antonín Havelka	Antonín Havelka
Předsedkyně	Marie Rybáková	Marie Rybáková	Marie Rybáková
Místopředsedkyně	Růžena Vilímová	Růžena Vilímová	Růžena Vilímová
Jednatelka	Růžena Rundová	Marie Kohoutová	Růžena Rundová
Pokladní	Anna Manclová	Anna Manclová	Magda Harantová
Členky výboru	Anna Dobiášová Anna Hrádková Marie Kosinková Terezie Ubermaierová Barbora Mojžíšová Anna Šeflová	Růžena Rundová Anna Šeflová Marie Salabová Terezie Ubermaierová Barbora Mojžíšová Marie Leichtová Magda Harantová	Marie Hrádková Anna Šeflová Barbora Mojžíšová Marie Leichtová Anna Dobiášová Marie Kosinková Marie Palečková
Revizorky účtů	Magda Harantová Marie Kohoutová	neuveďeno	neuveďeno

Příloha č. 7

Obsazení funkcí ve spolku „Ludmila“ – 6. část			
	Správní rok		
Správní rok	1938-1939	1939-1940	
Duchovní rádce	Antonín Havelka	Antonín Havelka	
Předsedkyně	Marie Rybáková	Marie Rybáková	
Místopředsedkyně	Růžena Vilímová	Růžena Vilímová	
Jednatelka	Růžena Rundová	Marie Holoubková	
Pokladní	Magda Harantová	Marie Kosinková	
Členky výboru	Marie Hrádková Anna Šeflová Barbora Mojžíšová Marie Leichtová Terezie Ubermaierová Anna Dobiášová Marie Kosinková Karla Nachlingerová Anna Bezděková Marie Kopicová Růžena Zemanová Marie Palečková Marie Holoubková	neuveđeno	
Revizorky účtů	neuveđeno	neuveđeno	

Příloha č. 8

Pozvánka na dobročinný bazar pořádaný spolkem Ludmila v r. 1920

DOBROČINNÝ BAZAR
ve prospěch arciděkanského ko-
stela sv. Bartoloměje v Plzni

pořádá o dnech 6. a 7. listopadu 1920 dámský spolek „Ludmila“ spolu s ostatními katolickými spolky a organizacemi plzeňskými a okolními pod protektorátem pí. Antonie Buriánkové a za předsednictví pí. Berty Daubkové, majitelky realit v Plzni.

PROGRAM:

V sobotu dne 6. listopadu t. r. bude bazar zahájen o 4. hod. odpolední slavnostním sborem, který zapěje chrámový sbor arciděkanského kostela za řízení svého ředitele p. Norberta Kubáta.

V neděli dne 7. listopadu t. r. zahájen bude bazar o 2. hodině odpolední.

Po oba dny účinkuje v prodejním sále hudba. Buffet, cukrárna, kavárna, tombola, stánky s různým zbožím: lněné, bavlněné a vlněné prádlo a pod., hračky, skvosty zlaté i stříbrné, různé šperky, zboží galanterie atd. atd.

Vstupné do bazaru: dospělí 1 Kč a dávka 16 hal., děti 50 hal. a dávka 8 hal.

Prodej trvá v sobotu od 4. do 9. hodiny večerní, v neděli od 2. hod. odpo. do půl 11. hod. noční.

*

SLAVNOSTNÍ AKADEMIE

v sobotu i v neděli dne 6. a 7. listopadu t. r. vždy přesně o 8. hodině večerní. — Vstupné 3 Kč a 75 hal. dávky na osobu. Omezený počet míst.

*

Bazar koná se v přízemních místnostech katolického spolkového domu v Plzni, Tylova ulice číslo 31-33. Akademie koná se v témž spolkovém domě v I. poschodí.

Vzhledem k tomu, že veškeren čistý výnos má být věnován na opravu starobylého arciděkanského kostela v Plzni, doufá pořadatelstvo, že plzeňské obecnstvo v hojném počtu se súčastní, i také samo k úspěchu bazaru svými dary přispěje.

Příloha č. 9

Pozvánka na Svatolidmillskou pouť pořádanou spolkem Ludmila
v r. 1923

Dámský spolek „LIDMILA“ v Plzni
pořádá za každého počasí
v neděli dne 16. září 1923 v Tylově ulici číslo 33
ve prospěch dobročinných účelů

velkou zahradní slavnost
(Svatolidmillská pouť.)

Začátek o 2. hod. odpo. — Přednáška vdp. arciděkana A. Havelky o životě svaté Lidmily. — Kavárna, cukrárna, tombola, rybolov, pošta a j. Taneční zábava.

Vstupné za osobu 3 Kč, dívky 1 Kč. — Předprodej vstupenek v lidových konsumech a kostelních sakristiích. — Přátelé ušlechtilé zábavy dostavte se v počtu co nejhojnějším!

Příloha č. 10

Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 1. část			
Určeno	Datum	Přednášející	Název přednášky
1919			
Členské schůze	13.1.	A. Rozsypalová	O mravní odpovědnosti ženy Požadavky katolických žen a připravované vládní reformy Výchova dítěte v rodině Ústavní vývoj v Čechách od r. 1848 až po naše doby Ženské zájmy O příčině a zdroji veškerého pohybu na zemi Božena Němcová O významu úcty svatováclavské pro český lid Vývoj písma
	23.2.	B. Pečínková	
	25.3.	K. Laub	
	27.4.	V. Šlajs	
	25.5.	L. Huttrová	
	22.6.	K. Laub	
	24.8.	M. Lukešová	
	28.9.	J. Štukbauer	
	26.10	J. V. Mašek	
Veřejné přednášky	23.11.	A. Havelka	O výchově dětí
1920			
Členské schůze	25.1.	A. Rozsypalová	O poměru matek k dospívajícím dcerám Mariánský kult O pěstování mravní povahy dítěte Z našich rodin i veřejnosti Cesta na Slovensko J.A. Komenský: Informatorium školy mateřské
	25.3.	A. Havelka	
	27.6.	M. Rybáková	
	22.8.	L. Huttrová	
	24.10.	A. Rozsypalová	
	28.11.	M. Reneltová	
1921			
Členské schůze	8.5.	M. Reneltová	Matka Potřeba náboženské vřoucnosti a opravdovosti ve všech stavech naší společnosti Svatá Ludmila Cesta do Říma (účast na I. nár. pouti českost. katolíků)
	19.6.	F. Multener	
	15.9.	K. Laub	
	30.10.	A. Rozsypalová	
1922			
Členské schůze	únor	A. Havelka	O povinnostech ženy v době dnešního probíhajícího převratu
Veřejné přednášky	16.6. 19.11. 30.12.	K. Klement B. Opatrný J. Rybák	Katoličtí rodičové a laická morálka Proč jsem katolíkem Cesta do Paray-le-Monial a Lourdes

Příloha č. 11

Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 2. část			
Určeno	Datum	Přednášející	Název přednášky
1923			
Členské schůze	30.8.	M. Rybáková	Dojmy z cesty po Jugoslávii
Veřejné přednášky	8.3. 24.5. 14.11. 29.11. 30.11. 1.12. 2. 12.	O. Loula P. Přáda V. Davídek J. Rybák J. Rybák J. Rybák J. Rybák	Řím a národ český Doba probuzenecká Česká píseň národní Náš boj o víru Jest ještě druhý život, Cesta k onomu životu Boj proti nemravnosti Scestí a návrat
1924			
Členské schůze	6.1. 9.3. 16.9. 16.11.	M. Rybáková M. Rybáková M. Rybáková M. Rybáková	Pravé štěstí Bedřich smetana – život, působení a dílo Cesta do Lourd O životě a literární tvorbě básníka H.Sinkiewicze
Veřejné přednášky	12.2. 14.3. 4.4. 10.6.	J. Resl J. Scheinost J. Resl J. Durych	Jiráskovo „Temno“ a jeho historický základ Křesťanský názor dějinný Jiráskovo „Temno“ – pokračování Katolicismus a naše poměry
1925			
Členské schůze	15.2. 12.3. 22.11.	M. Rybáková M. Rybáková M. Rybáková	Význam četby Po stopách lásky mateřské jak ji líčí někteří naši spisovatelé Křesťanská charita
Veřejné přednášky	24.3. 15.5. 10.12.	B. Opatrný J. Resl M.Rybáková	Lourdy a jejich zázraky Svatý Jan Nepomucký a Jan z Pomuka Řím a význačná města italská
1926			
Členské schůze	31.1. 18.3. 12.12. 26.12.	M. Rybáková J. Rybák B. Köhler B. Köhler	Poslání dívky, ženy a matky ve společnosti Vykopávky assyrsko – babylonské a Písmo svaté Sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně Význam jesliček „Český betlém“ od M. Alše
Veřejné přednášky	28.3. 29.3. 18.6.	E. Kubíček E. Kubíček M. Vondráková	Po stopách Balbínových - Málo známé kapitoly pobělohorské Následování Krista ve XX. století Úkoly katolické ženy v dnešní době

Příloha č. 12

Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 3. část			
Určeno	Datum	Přednášející	Název přednášky
1927			
Členské přednášky	9.1.	B. Köhler	Vznik masopustu a různé způsoby prožívání jeho v minulých stoletích i v naší době
	23.1.	B. Köhler	Charakternost a oddanost katolíků francouzských ku sv. Otci
	6.2.	B. Köhler	Povinnost náboženského vzdělávání u katolíků v naší době
	13.2.	B. Köhler	Dělníci na vinici Páně
	27.2.	B. Köhler	Katolíci, matrikoví katolíci a katolíci praktikující
	13.3.	B. Köhler	O různých časových proudech a zjevech v naší době
	10.4.	B. Köhler	Akce katolické
Veřejné přednášky	2.1.	J. Rybák	Světová misijní výstava ve Vatikánu
	22.5.	L. Tichá	Význam katolických žen pro národ a pro stát
	25.11.	J. Beneš	Konnersreuth ve světle pravdy
		R. Hynek	
1928			
Členské schůze	4.3.	A. Havelka	O významu sv. Anežky pro český národ
	29.4.	F. Jílek	O církvi
	16.9.	A. Havelka	Svatá Ludmila (v rámci sv. lidmil. oslav)
Veřejné přednášky	12.4.	F. Kulhavý	Jak žítí. Zajímavé kapitoly z lékařství (Omlazování, pítí kombuchy aj.)
	1.11.	R. Hynek	Nové úžasné události v Konnersreuthu
	20.11.	J. Vraštil	Náboženské názory našich předních spisovatelů
1929			
Veřejné přednášky	14.3.	V. Nálevka	Ze života blahoslavené Anežky české
	2.4.	R. Hynek	Spiritismus a víra
	6.6.	M. Klement	Blahoslavená Milada a její doba
	7.11.	M. Rybáková	Z Plzně přes Alpy, Rivieru, Pyreneje do Paříže na poslední světovou výstavu
			Z Plzně přes Alpy, Rivieru, Pyreneje do Paříže na poslední světovou výstavu
1930			
Členské schůze	19.10.	B. Lukešová	Pouť do Paray Le Monial, L'urd Lisieux aj.
Veřejné přednášky	11.2.	V. Nálevka	Vzpomínky z cest slunnou Itálií
	12.2.	V. Nálevka	Vzpomínky z cest slunnou Itálií
	2.3.	B. Dlouhá	Význam blahoslavené Anežky české. Rodina a škola
	9.4.	A. Stříž	Mariánské poutní místo v „La Salette“
	28.9.	A. Havelka	Eliška Přemyslovna a její doba
	14.11.	F. Kulhavý	O reumatismu
	16.12.	J. Durych	Duchovní potřeby dneška

Příloha č. 13

Přednášky pořádané spolkem Ludmila – 4. část			
Určeno	Datum	Přednášející	Název přednášky
1931			
Veřejné přednášky	27.1.	J. Urban	Ideové základy a praktické úkoly katolické práce v dnešní době
	15.2.	V. Drábek	Dr. Kramář a Dr. Rašín jako vězni v möllersdorfské věznici
	8.4.	J. Rybák	O významu papežské encykliky „Rerum novarum“
	24.11. 25.11. 30.11.	J. Resl F. Kulhavý	Z Plzně přes Švýcarsko do francouzských Alp a poutního místa La Saletty Infekční choroby
1932			
Členské schůze	27.4. 20.10.	A. Havelka A. Havelka	Sv. Kateřina Sienská Liturgie a Starý Zákon
Veřejné přednášky	26.2.	L. Tichá	Blahoslavená Anežka Přemyslovna
	9.4.	R. Hynek	Terezie Neumanová
	25.9.	A. Bora	Sv. Imelda
	30.10.	Fr. Kulhavý	Bolení hlavy a jeho příčiny
1933			
Členské schůze	6.1. 10.2. 19.2.	J. Chudáček M. Rybáková A. Havelka	Charita v Plzni O cestě do Lourds a o návštěvě pařížské výstavy O blahoslavené Mladě a její době
Veřejné přednášky	28.3.	A. Havelka	Mladí proti starým
	21.4.	M. Rybáková	Do Lourds
	2.10.	J. Vraštil	Lužičtí Srbové – kraj a lid
	10.11.	M. Rybáková	O Římu
1934			
Členské schůze	3.6. 24.6.	A. Havelka V. Drábek	O jubileu svatonorbertském O hrdinném životě blahoslaveného Jana Sarkandra
Veřejné přednášky	25.2.	J. Vraštil	O svatořečení Bernardety z Lourdes
	9.3.	J. Rybák	Vítězoslava kříže
	28.9.	A. Neumann	Politika Vatikánu za války
	23.11.	J. M. Jurák	Katolíci v bolševickém Rusku a jejich naděje do budoucna

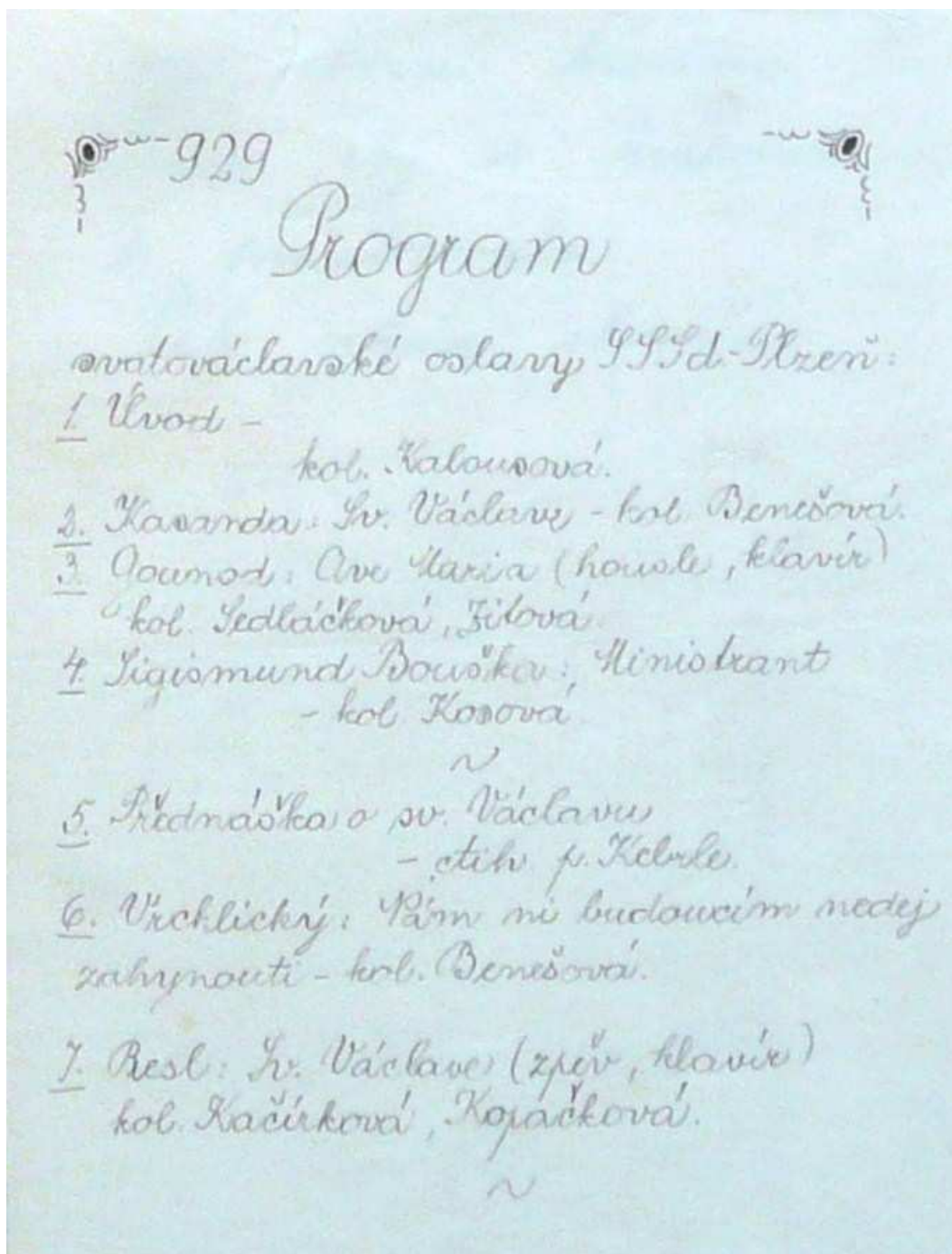
Příloha č. 14

Přednášky pořádané spolkem Ludmila - 5. část			
Určeno	Datum	Přednášející	Název přednášky
1935			
Veřejné přednášky	25.1. 17.2. 23.4. 24.10. 24.11.	A. Havelka J. Rybák V. Jalovecký V. Hynek M. Rybáková	Pravé vlastenectví a náboženství Sv. Jan Bosco, vzor vychovatele Církev a kultura Věda odhaluje umučení Páně Mé toulky po Itálii a Francii
1936			
Veřejné přednášky	4.2. 18.2. 3.3. 14.3. 3.12.	J. Scheinost M. Asmanová B. Dlouhá A. Fuchs A. Fuchs	S kardinálem Kašparem v Římě Žena lékařkou v rodině Ženy a válka Církev a světový mír Vatikán a Praha
1937			
Členské schůze	10.10. 14.11	M. Rybáková A. Havelka	Ze vzpomínek na zemřelého spisovatele prof. dr. J. F. Hrušku Sv. Terezie španělská a naše doba
Veřejné přednášky	4.1. 11.2. 4.3. 15.6. 13.10. 24.11.	M. Rybáková M. Doubková L. Švejcar V. Harant A. Fuchs H. Zatloukal	Z Plzně přes Alpy do Říma a jiných měst italských Mé dojmy z cesty Egyptem do Palestiny Nynější stav vědeckého bádání a víra Houby jedlé a jim podobné houby jedovaté T. G. Masaryk jako náboženský myslitel Paříž ve znamení letošní světové výstavy
1938			
Veřejné přednášky	13.1. 20.5. 22.3.	J. Bouda M. Trojanová M. Doubková	Island a Špicberky, země věčného ledu a ohně Pro mír v duších, rodinách a ve státech (heslo sjezdu Svazu katolických žen a dívek v Praze) Města dvou světů – Assisi a Padova
1939			
Veřejné přednášky	17.2. 22.3.	H. Zatloukal M. Doubková	Autokarový zájezd do tajemných zemí severní Afriky - Maroka, Alžírsko a Tunisko, jehož osud zajímá dnes celý svět Cesta Egyptem a Palestinou

Příloha č. 15

Studentské sdružení dívčí – obsazení funkcí ve výboru			
	Školní rok		
	1923/1924	1924/1925	1926/1927
Předsedkyně	Ludmila Huttrová	Ludmila Huttrová	Ludmila Huttrová
I. Místopředsedkyně	V. Vítková	M. Skuhrovcová	Marie Skuhrovcová
II. Místopředsedkyně	M. Krainerová	neuveveno	Jana Kučerová
Jednatelka	K. Hrádková	M. Drnková	Marie Drnková
II. Jednatelka	B. Skuhrovcová	neuveveno	neuveveno
Pokladní	K. Ficencová	M. Tesárková	Marie Tesárková
Knihovni	neuveveno	M. Bláhová	Marie Bláhová
I. Revizorka účtů	M. Bláhová	A. Peroutková	Anna Peroutková
II. Revizorka	K. Folková	J. Altmanová	Marie Havlíková
I. Náhradnice	H. Huňková	J. Kučerová	neuveveno
II. Náhradnice	J. Kučerová	M. Havlíková	neuveveno
III. Náhradnice	A. Zemanová	neuveveno	neuveveno
	Školní rok		
	1927/1928	1928/1929	1929/1930
Předsedkyně	Marie Skuhrovcová	Marie Skuhrovcová	Marie Drnková
I. Místopředsedkyně	Jana Kučerová	Marie Drnková	Kalousová
II. Místopředsedkyně	neuveveno	neuveveno	Kasalová
Jednatelka	Marie Drnková	Anna Smetáková	Anna Smetáková
II. Jednatelka	nevolena	nevolena	L. Kullová
Pokladní	L. Maříková	L. Maříková	L. Maříková
Knihovni	Marie Kopačková	Marie Kopačková	Marie Kopačková
I. Revizorka účtů	Jana Kučerová	B. Benešová	H. Žufanová
II. Revizorka	Marie Havlíková	M. Bláhová	J. Benešová
I. Náhradnice	neuveveno	neuveveno	Z. Smetáková
II. Náhradnice	neuveveno	neuveveno	Wolfová
	Školní rok		
	1930/1931	1937/1938	
Předsedkyně	Palečková	Marie Bláhová	neuveveno
I. Místopředsedkyně	Nováková	neuveveno	
II. Místopředsedkyně	neuveveno		
Jednatelka	Kullová		
II. Jednatelka	Králová		
Pokladní	Kalousová		
Knihovni	Kollerová		
I. Revizorka účtů	Chudáčková		
II. Revizorka	Vertíková		
I. Náhradnice	Zdeňka Smetáková (II. knihovni)		
II. Náhradnice	neuveveno		

Příloha č. 16

8 SUMMARY

The thesis deals with czech women's clubs in Pilsen until 1948. The initial part is focused on the first attempts to found a women's clubs in the second half of the 19th century. The main part of work deals with clubs founded after 1900. It deals with catholic clubs and so called "progressive clubs". It describes formation and development of these clubs and particularly their various activities. At the end of the thesis are inserted attachments with charts of management of the clubs, charts of lectures they organized and the invitations that clubs published in period press.